

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 3. novembril 1971

Nr. 87 (3672)

13. aastakäik

Eesti aabits kõigile eesti lastele tasuta

Eesti Komitee koolitoimikond on teinud ettepaneku, et Eesti Komitee ja Rootsi-Eesti Opperaamatu Fond tulevikuks kingiks kõikidele eesti lastele, kes saavad 5-aastaseks, eesti aabitsa, mille autoriks on H. Rajamäe. Koosolekul tegi Eesti Komitee abiesimees teatavaks, et on saadud 42.000 krooni riiklikku toetust eesti õpikute kirjastamiseks ja 5.000 krooni õpavahendite hankimiseks.

Muu hulgas on kavatsusel eesti koolide jaoks valmistada uusriikliku Muulki "Väikesest õigekeelsuse sõnaraamatust". Selle läbivaatajaks on kutsutud Helmi Eller ning väljaandmine toimuks ajakohastamisega lähenduspögnatel.

Kuna koolidel ja eesti perekondadel on huvi värvilise Eesti seinakaardi vastu, siis pöördutakse Rootsi-Eesti Opperaamatu fondi poole ettepanekuga välja kuulutada sellise seinakaardi eettellimised, et selgitada, kas kaardi trükkimiseks viievärvilist oleks majanduslikke eeldusi.

Aviation Week: N. Liit jõudmas ette Ameerikast RELVADE ALAL

HAMBURG (EPL) — Soliidne Ameerika erialaajakiri "Aviation Week" on maailma juhuvalikute analüüs tulnud seltskonnale, et USA on lähel viimasel aastal tunduvalt oma relvasusest N. Liidu ees kaotanud ja tekkinud on oht, et N. Liit aastaks 1975 võib saavutada ohliku positsiooni "absoluutselt tugevamana".

Aviation Week väidab, et need faktid on vägagi hästi teada praegu Pentagonile ja presidendile, mitte aga ameerika rahvale. Ajakirja jä-

Hiiu laiad looduslik kaitseala

Okup. Eestis on looduskaitse alla seadud Hiiu laiad ja suurendatud Aegviidu-Nellijõe kaitseala, mis on saanud nime Kõrvemaa kaitseala, hõlmates Aegviidust lõunasse jäävat metsa ja Jägala jõe ülemjooksu soomastike rohke soosaaire-välkevooretega.

Hiiumaa Käina laht on tehtud linnukaitses alaks.

Mis puutub Kõrvemaa looduskaitse alla, siis sellesse jäävad ka A.H. Tammsaare sünnikodu ja "Tõde ja õigus" tegevuspaigad.

Edasi arutati kolme uue raamatu kirjastamise küsimusi. Valdek Lenki "Eesti keele harjutustik I" käsikirja läbivaatamiseks valiti asjatundjateks koolideinspektor H. Rajamäe ning õpetajad L. Varrol ja M. Suur Göteborgist ja M. Allik Norrköpingist. Harri Kiiski "Uue laulmisõpiku" kavandi läbivaatamiseks valiti asjatundjateks helleloja Eduard Tubin, kooljuhataja Eero Tarjus Göteborgist ja õpetaja Eha Pöhl Lundist.

Õpavahendite paljundamiseks ja valmistamiseks vajalike masinate muutmiseks valitakse 3- liikmeline komisjon koosseisus W. Muld, W. Grosslhal ja R. Norveili.

rele on N. Liit teinud erilisi edusamme matemaatilistes teadustes, tuumaplahvatades kontrollimises, antisatelliitrelvades, pommitussatelliitide konstrueerimises, kanderaketide konstrueerimises tarbetransporditeks, elektro-koaganeetilises uurimises, kaugelejuhitud maailmaruumiliikluses, interkontinentaalketkides jne.

Aviation Week märgeb, et venelased ei ole mingi määrateldandana oma pommitus tehnoloogilise ja sõjalise instiituti oma kätte võtmiseks, samal ajal kui USA oma Vietnami-sõja ja majanduslokorra tõttu oma pingutusi oma edumaa säilitamiseks on lõvendanud.

N. Liit kulutab praegu Aviation Week andmetel 78 miljardit dollarit oma relvastatud jõududele aastase eesmärgiga neid nii kaugele arendada, et nad kvalitatiliselt kui ka kvantitatiivselt oleksid üle USA-st. Samal ajal on vene laevastik, milline varem oli rohkem defensiivse iseloomuga, viidud strateegilise tegurina maailmamerdede.

Balti Seltsi töökoosolek: DEMOKRAATIA OLGU VALVEL ÄÄRMUSTE EES

LÜNEBURG (EPL kirjasaatja) — Nii vasak- kui parempoolsete äärmuste oht demokraatiale ja vabale maailmale leidis valgustamist koos Balti vabadusprobleemidega Lüneburgis, Saksamaal, Ida Akadeemia ruumides toimunud Balti Seltsi Saksamaal tööpäeval, mis olid arvult kuutetkümneks, kokkutuleku esimest päeva kasutasid kogunenud eestlased Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Euroopabüroo koosoleku korraldamiseks.

Euroopabüroos esinesid ettekangetega eesinised eestlaste huvide esindaja Saksa liiduvabariigi valitsuse juures Elmar Reisenberg (üldine poliitiline olukord), Eesti Keskkomitee esimees Saksamaal Joh. Västriik (Saksamaa eestlaste probleemid), Inglismaa Eestlaste ühingu esimees V. Pärtel (Inglismaa probleemid) ja Rootsi Eestlaste Esinduse esindaja Jüri Adila (tutvustas Eesti Päevade kavastatud Toronto 1972). Rootsi oli kolmal veel Agn Kriisa ja Rein Asu.

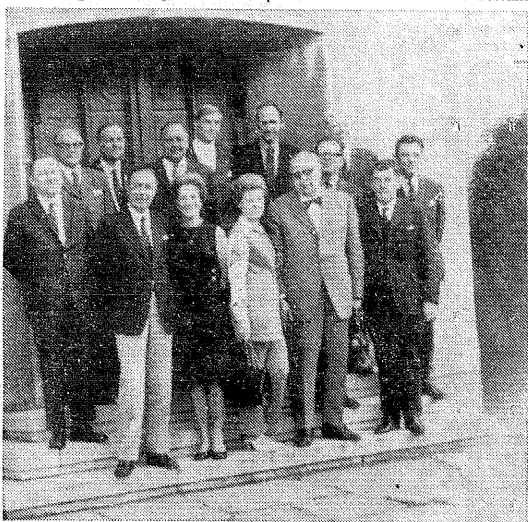
Balti Seltsi töökoosoleku raames esitati terve rida aktuaalseid ettekankeid. Balti rahvaste vabadusest, kui maailma südame-tunnistuse küsimusest kõneles end. Leedu saadik dr. Petras Karvelis. Ta tuletas meelde Balti rahvaste vabadusvõitlust ja iseseisvuse saavutamist, mida ka N. Liit de jure tunnustas rahulepingutes pidulikult ja "igaveseks ajaks". Kõneleja tuletas meelde nõukogude poolt korraldatud mässukatset Tallinnas a. 1924. mis ei õnnestunud

ning 1939 a. Hitler-Stalini pakti, mis viis Moskva taas eesmärgile Balti rahvaste vabaduse taastamisel. Sellele anastusele püüab Kremli väsimatult rahvusvahelist tunnustust muuretseda.

Balti rahvad aga ei saa kunagi leppida nende vabaduse, enesemääramise ning inimõiguste röövimisega. Nad võitlevad väsimatult eest oma õiguste eest vaba maailma rahvaste juures, Eeskätt selleks, et takistada anastuse rahvusvahelist tunnustamist.

IdaEuroopast ja Saksamaast kõneles saksa Ost-Akademie esindaja dr. Heinz Ischreyt, kes meenutas Baltimaa ajaloolist vahendusrulli ida ja lääne kommunikatsioonides.

Ta tähendas oma ettekandes, et teisel pool raudeeritiet asuvad riigid ja rahvad on osa Euroopast ja varem oli Saksamaal tihedalt kultuurilid- side nende inimestega. See side katkes peale II Maailmasõda, küll on aga märgata viimasel ajal suure-

Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Euroopabüroo koosolekust osavõtjaid Lüneburgis. Esimeses reas: Balti Seltsi peasekretär Adam Grünbaum, pr. Tillie-Lindre (Belgia), pr. Belinfante-Saidlo (Holland), eestlaste huvidekaitsja Saksa Liiduvabariigi Elmar Reisenberg, V. Pärtel (Inglismaa); teises reas: Aä Jonsson (Saksamaa), J. Västriik (Saksamaa) E. Thomson (Saksamaa) Euroopa Büroo juhataja kolonel Alfons Rebane, A. Koern (Taani), R. Asu (Rootsi), A. Kriisa (Rootsi), J. Merivälja (Taani), J. Adila (Rootsi) 3.

Ei suuda venelasi valvata

WASHINGTON — Ühendriikide kaitseministeeriumist saabunud andmeid patrulleerivad raketidega varustatud n. Liidu allveelaevad nütüd järjekindlalt Ühendriikide rannikuvetes Atlandi ja Vaikses ookeanis.

Pentagonil ei ole praegu mingisuguseid planeid aga vahendeid, kuidas nende allveelaevade tegevust täpselt jälgida ja silmas pida. Kaitseministeeriumist märgitakse, et kui ameeriklased muretskivad endile nii suure laevastiku, mis võimaldab vene allveelaevade tegevust üksikasjaliselt registreerida, siis lähevad Ühendriigid pankrotti.

Järg. lhk. 7

Moskva katsed kiriku kaudu laiendada mõju venelaste üle läänes

Vene kirikust Venemaal ja väljaspool kirjutab Svenska Dagbladet jonealuses 19. oktoobril fil. kand Alex Milits. Ta märgeb, et juba tsariajast loodi vene kirikuid ka lääne pealinnades ja linnades, kus venelased oma välismaaelsidel käisid. Kui siis pärast revolutsiooni miljonid venelased põgenesid läände, siis kujunes sellest vene eksliikirik. Moskva patriarh Tihhon tegi 20. novembril 1920 otsuse, mis jagas patriarhaadi kaheks, nühes ette kommunistide kirikupoliitika arengut. Sellest peale kuulub Moskva patriarhaat "N. Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva usuaegade nõukogu" juurde, milline alupäralt oli üks tsheka alaosakondi. Sellisena on see kirik ametivõimude poolt tunnustatud ja nende "hoole all".

Vene kirik eksliisil on iseseisev ja seda juhib Eksliipiskoppe sinod New Yorgis. Piiskopkond on 15.

Tihhoni ajal tegutses veel teine kirikuorganisatsioon väljaspool ametlikult tunnustatud kirikut Venemaal — patriarhi vaikselt heakskiitmisel, kui illealgeasid kuulutatuna võimude poolt — "Tõeline õigeusu kirik". Selle liikmed leidsid, et ametliku kiriku vaimulikul sageli on ateismilõas ja leiaavad seda veel praegugi.

Alles 1965 vangistati kaks "Tõelise kiriku" preestrit — Nikolai Eshliman ja Glev Jakunin — kes selles

märkujärja. Nad saadeti sunnitoole. küsimuses olid julgenud kirjutada

1966 kujutasid 11 usklikku uue kirja patriarhile, mis läks KGB kätte, kuid mille ärakiri jõudis ka läände. See kiri oli kirjutatud gümnaasiumiõpetaja Talantovi poolt. Kui ühel pressikonverentsil Londonis Moskva patriarhi "välisministri" meetropoliit Nikodimide (perekonnanimega Rotov, endine komsooliit) keegi äkki laskis ennast preestriks õnnistada ja tegi rakettkarjääri kirikus, kuidas selle kirjaga on, kinnitas ta oma piiskopiristi juures, et

kirja ei ole saadud arutada, kuna "see oli anonüümne".

Kui Talantov seda teada sai, kirjutas ta uue kirja, mis samuti edasi läks KGB kätte. Seekord Talantov vangistati. Naisterahvas, kes

Järg. lhk. 7

EPL

3. novembril 1971

AUHIND

Nobeli kirjandusauhinna ümber on olnud viimastel aastakümnetel palju lahinguid. Selle juures on selgunud, et kommunistlikud maad tunnustavad ainult neid laureate, kes režiimile on ideoloogiliselt vastuvõetavad. Mis tähendab seda, et nad ei ole auhinna-instituudi vastu, kuid peavad loomulikuks, et Rootsi Akadeemia enne küsib, kes nende arvates võiks auhinna saada. Kuna Akadeemia nii kaugele ei ole läinud ja on püüdnud ikkagi lähtuda kunstilistest kvalifikatsioonidest, siis on juhtunud sellised "löönnütused", et näit. Pasternak ja Solženitsõn on kuulutatud laureaatideks ilma väljasaateta kunagi tunnustust leida oma kodumaa. Sealjuures näib siiski, et Rootsi Akadeemia kuidagi viisi on nendest ebaõnneks püüdnud, sest mõlemal juhul on järgmine kandidaat, nähtavasti "tasakaalu" jaluleseadmiseks jälle leitud õiguskliki kommunistide hulgast. Pasternakile järgnes Mihail Sholohhov, Solženitsõnile Pablo Neruda. Kuigi esimene neist on N. Liidu, teine Tšehi kirjanik, siis ühendab neid ometi üks nimetaja — Stalin. Mõlemad on kõrgele arendanud oma loomingus sabaliputamise võimul oleva Kremli juhtkonna vastu. Ja mis oli loomulikult kui see, et nii Sholohhov kui Neruda mõlemad ägedalt kritiseerisid Pasternaki auhindamist. Ka see on mõlemal kommunistlikul laureaadil ühine, et nende kunstiline kõrguspunkt langeb minevikku — auhinna saamise ajal on nad peamiselt olnud poliitiliste eesmärkide taotlejad oma loomingus.

Neruda puhul on just see asjaolu tekitanud kriitikat auhinna vastu, et tema kui suur luuletaja, on kunsti reetnud laskumisele poliitilise vaimuvärsistamise (tüübit: "Stalin tõstab, puhastab, kindlustab" sünnitab, näeb, kaitsab ja sünnitab) ent karistab ka. /Ja see on, seltsimehed, mida tahan teile ütelda:/ karistust on vaja. — Siin näib Nobeli laureaat õigustavat miljonite hävitamist, orjagraade jne.). Ei ole siis ime, kui teine laureaat, J. Imenez on Nerudat karakteriseerinud kui "suurt halba poeti". Ja Mehiko poet Octavio Paz on otse välja ütelnud, et tänane laureaat "on alandatud ühe partei läbi". Siin on mõeldud neid poliitilisi muusasid, mida partei on Nerudale andnud: Stalin, Hrushšov jne., kes on põhjustanud küll värsse, kuid värsse ilma vereta ja kunstita. Võibolla on see asjaolu olnudki põhjuseks, miks kuniagune suur poet on pidanud kaks aastakümnet ootama

Nobeli-auhinna tagakambris järele. Ei ole ju eriti salongiloolikud ka sellised luuled, nagu näit. värs "revisionist" Tito mahaloomiseks, keda Neruda nimetab "verest nõretavaks paksuks reeturiks/ kes peab 'ervet karjastest koosnevat rahvast/ alanduses oma rohelise tagumiku raskuse all".

Sabaliputamise kunst, mis Solženitsõnile ja Pasternakile on nii vastik ja mõeldamatu, on poliitikasse lasunud kolleegi juures arendatud täiuseni. Üks rootsi kriitikud, Anders Lidén märkis: "Jah, ta on ülima teadlikkusega kustutanud piirid oma poeetilise ja poliitilise tegevuse vahel, mis minu silmis on mõrvakitse poeesia vastu.

Sellest hetkest, kus Neruda hakkab Stalinat kasutama poeetilise muusana, nakatub ta luule poeetilisele vähjatõvest", "Ei ole luulekunsti asi seista parteide, astutuse ja isikute teenistuses. Orjalikud põsesuudlused sellest liigist, mida Neruda demonstreerib oma hilisemas luules, ei kuulu poeesiasse."

Jah, tõepoolest, ka luuletaja juures, kes kunagi on oma suurust tõendanud, tähendab see vaid laenu teinud tasemele, mis ei ole väärteline Nobeli auhinna, eriti kus sellel ei ole midagi tegemist tõelise, paatosest kantud revolutsioonilise luulega.

KLA

Liikmesriik

Ühendatud Rahvaste Organisatsioon, UNO, kõrvaldas oma koosseisust Rahvusliku Hiina. Sellepärast, et põhikirja mõtte järele ei saavat üht ja sama riiki esindada kaks delegatsiooni. Kui nüüd aga vaadata hääletamistulemusi, siis on punase Hiina sissevalimise poolt annud N. Liidu kõrval ka kaks "unustatud delegatsiooni" — Ukraina ja Valgevene.

Kõik teavad, et niisuguseid iseseisvaid riike praegu ei eksisteeri. Tegemist on N. Liidu osadega, olgu küll isekutsutud osadega, milised kunagi on olnud iseseisvad. USA järeleandlikkuse tõttu maailmaorganisatsiooni loomisest anti N. Venemaa võimalus UNO-se kuuluva kolme delegatsiooni. Kuna see on igasuguse loogika vastane, siis peale Rahvusliku Hiina väljajätmist tuleks järelekuulda kõrvaldada ka N. Liidu kaks üheliiget delegatsiooni, kuna need vastavald rahvaid, vaid ainult nende imperialistlikele anastajad esindavad. USA-l on poolsada osariiki, kuid ei Texas /Kalfornia ega mõni teine neist ei ole delegatsiooni UNO-s abistamaks keskvalitsust Washingtonis.

Stockholmi Naiskoori kontsert Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Laupäeval, 13. novembril külastab Stockholmi Eesti Naiskoori Göteborgi, kus ta annab kontserdi Hilma Nerop-Mosini juhatusel. Kontsert toimub algusega kell 17 KFUM suures saalis, Storgatan.

Stockholmi Eesti Naiskoori asutati enne viimast Eesti laulupidu Stockholmis. Seega on meile Rootsis tekkinud uus kultuuriline organisatsioon, milline on oma sihiasetuseks seadnud eesit korraldada viilemeile ja ühes sellega eesti rahvusliku muusika alahoidmise kindlustamist.

Nimetatud koori esimene avalik kontsert toimus mõeldud aasta kevadel Stockholmis. Siis võis kohe konstateerida, et koor koosneb headest lauljatest (arvuiliselt 45 ümber),

kellede hulgas on mitmed saanud muusikalise hariduse laulu alal ja on esinenud solistidena.

Göteborgi kontserdi kava sisaldab eesti heliloojale (E. Vörk, A. Vedro, A. Karindi, E. Tublin, G. Ernesaks ja L. Aveson) loomingust. Solistidena esinevad koori liikmed soojan Helvi Klement, aiti Koidu Ventser ja viiulikunstnik Sandra Umbila.

Nõnda on kontserdi kava mitmekesine ja ulatuslik ja võib eeldada, et

VÄLISKOMMENTAAR

EUROOPLASED OMAVAHEL

Strassburgis Ida-Prantsusmaal tegutses Euroopa Nõuandev Kogu on hakanud tundma muret oma tuleviku pärast. Kardetakse nimelt, et seoses Euroopa Ühisturu EEC eeloleva laiendamise muutub Euroopa Nõuandev Kogu üheliigseks ja tähtsusetu organisatsiooniks. Seepeärast on hakatud ümber vaatama ja otsima võimalusi organisatsiooni tegevuse laiendamiseks. Raskused seisavad peamiselt selles, et eurooplaste omavahelise koostöö korraldamine on aegamööda ikka rohkem läinud EEC-parlamendi kätte. See käimasolev protsess saab pealegi uut hoogu, kui Inglismaa koos Norra, Taani ja Iirimaaaga võetakse EEC liikmesriikide hulka.

Euroopa Nõuandev Kogu kutsuti teatavasti ellu ümmarguselt kakskümmend kaks aastat tagasi, et kaitsa demokraatiat. Kaugemas perspektiivis loodeti sedaviisi panna alla Euroopa poliitilisele unioonile. Organisatsiooni liikmeid oli algusest peale kaheksateistkümme Lääne- ja Lõuna-Euroopast, kuna Portugal, Hispaania ja Soome ei soovinud kaasa minna. Käesolevalt on Euroopa Nõuandev Kogu liikmeteks seistest kaksikümne riiki, sest kaks aastat tagasi pidi Kreeka oma isepoliitika pärast organisatsiooni tööst emale jääma. Ida-Euroopa riikidest pole tänaseni ükski soovinud Euroopa Nõuandev Koguga tegemist teha. Tolle organisatsiooni sihte silmas pida-

des pole ka ette näha, et mõni riik idast kavatseks tulevikuski temaga kaasa minna.

Aastate jooksul on Euroopa Nõuandev Kogu pühendanud palju aega olude analüüsimiseks mitmesugustes idariikides. Tulemuseks on tavaliselt olnud nende sisekorra avalik arvustamine väga teravas, kuid asjalikus sõnastuses. Taoline kriitika ei soodustanud muidugi eurooplaste omavahelist koostööd Idas ja Läänes, kuigi Euroopa Nõuandev Kogu on hellaühtne lootust, et võibolla läheb siiski korda idariikide esindajaid organisatsiooni mõnel tegevusalal kaasa tõmmata. Kõike kokku võttes on Euroopa Nõuandev Kogu töö ometi jäänud piiratuks, tõenäoliselt põhjusel, et oma loomult on ainult nõuandjaks ilma ühegi võimuta oma sõnade järgi. Teiseks põhjuseks võib olla, et organisatsiooni tööpõld on iseenesest küllalt komplikseeritud.

Näiteks on organisatsioonis olnud raske leida kompromisse isegi kultuuri- ja sotsiaalsela küsimustes, kus delegaate arvamised on mitmeti lahku läinud. Loomulikult pidi siis olema veelgi raskem saavutada poliitilist üksmeelt, kus niinimetatud erapooletud riigid aitaksid küllustada seisukoha võtmist. Tagajärjeks on igalahes, et Euroopa Nõuandev Kogu pole sammugi edasi jõudnud teel Euroopa poliitilise uniooni loomise poole, nagu seda organisatsiooni elukutsumisel kaheksanne kahe aasta eest kaugemas perspektiivis ette kujutati. Näib olevat selge, et kui Euroopa ühendamine unioonis kunagi toime tuleb, siis sünnib see mitte Euroopa Nõuandev Kogu, vaid EEC-parlamendi kaudu. Eurooplaste omavahelise koostöö seisukohast on aga Strassburgi organisatsiooni valeldamatuks teeneks, et ta parlamentaarsel pinnal aitab avastada kontakte koostööks, eriti inglise ja prantsuse poliitikute vahel.

See vajadus langeb aga ära niipea kui Inglismaa ka teised kandidaadid saavad EEC liikmesriikideks. Vahe laendatud EEC-parlamendi ja Euroopa Nõuandev Kogu vahel muutub järelikult veelgi suuremaks, mispärast viimane on paratamatult sunnitud otsima uusi viise oma töö jätkamiseks. Kuna EEC-parlament tegeleb peamiselt Euroopa enese probleemidega, siis kavatseb Euroopa Nõuandev Kogu oma tegevust vastavalt laiendada. Lisaks sotsiaalsete, ja miljöpoliitiliste küsimuste arutamisele Euroopa seisukohast kavatseb te edaspidi võtta ka Euroopa suhtlemise muu maailmaga üldse. Nii on näiteks mõeldud katsuda koordineerida liikmesriikide omavahelise koostööd esinemisel Liitunud Rahvaste foorumil, et läbi viia ühisel alakoostöö tähtsamates küsimustes, mis tulevad maailmaorganisatsioonis arutamisele. Kas ja kuidas see korda läheb, on muidugi raske ette näha. Kõigest hoolimata loodab Euroopa Nõuandev Kogu igatahes edasi püsida eurooplaste omavahelise koostöö huvides. Seda kinnitab tõsiasi, et ta on ühtlasi otsustanud asuda uue ja moodsama ulatuse ehitamiseks oma kokkulehtekutses Strassburgis.

A.K.

Eesti-soome vanadekodu Kanadasse

SAULT STE. MARIE — Ontario-Soome Puhkedodu Ühingu, mille põhikirja näeb ette tiheda koostöö eesistatse "kavatseb ehitada 70 voodikohaga vanadekodu ja korterimaja, mis mahutaks kokku vähemalt 150 inimest. Vanadekodu on mõeldud nii soomlastele kui eestlastele kogu Ontario provintsi ulatuses. Liikmetel tuleb tasuda 200 dol. suurune eluaine liikmemaks mida võib tasuda osade kaupa.

Septembri algul peetud asutamiskokkolekust võitis osa Sault Ste. Marie linnapea John Rhodes, kes kinnitas, et kohalik omavalitsus toetab kõigiti üritust ja soovib näha, et provintsi soomlasi ja eestlasi teeniv erilaadne puhkedodu rajatakse Sault Ste. Marie linna piirides. Ühingu esimeheks esimeheks valiti Paul Blomkvist, kes õpib ühiskonnateadust, abiesimeheks Lauri Kovalainen Winsorist ja eestlane Väino Kaldma. Ühingu liikmete värbamiskomiteesse kuulub eestlastest Ants Lühik.

Tänavröövid New Yorgis

NEW YORK (EPL) — New Yorgi eesti leht Vaba Eesti Sõna märgib, et viimase ajal on maailmalinnas pidevalt kasvavud vägivälvad, mida on ka eestlaste sageli tunda saanud tänavröövide ja sissenurdmise näol.

Allmaarudest sunnitsid eestlannat S.P.-d oma rahakotti üle andma kolm portariikolast, kelledest kaks ähvardasid noaga, kolmas revolvriga. Röövimine toimus kell 36 päeval ja nii, et vaguni teises otsas asuvad reisijad midagi ei märganud.

Eestlanna Liina K., olles vihmaga teel kunstnäituselt allmaarudele, peatati tänaval kahe revolvrimehe poolt. Üks daamidest pillas ohmatust vihmavarju ja heitis rahakoti tänavale. Röövlid haarasid selle ja kadusid.

Mõlemil juhul informeeriti politseid, kuid see on nii ülekoormatud selliste "rutiniröövidena", et nad tavaliselt on võimetud stüüdlati tabama.

Vägevam kui NIAGARA

BUENOS AIRES — Argentina valitsus kavatseb turismi edendamiseks ehitada 12 uut suurt lennukvälja. Suurimaks uutest lennukväljadest on 40-miljonilise rahvusvaheline lennukvälj Igazuas, mis on suurimaks turistide atraktsiooniks Argentiinas.

Igazuas asub Argentiina, Brasiilia ja Paraguay ühünkisohka lähedal ning seal on terve rida hiigeljugasid, millede kõrval Niagara kosk on põlipois.

ESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhan Koka

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

ESTI MAJAS Stockholm:

Wallingatan 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnas Jüri Aino
Aarm. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eeskiltna, tel. 016/1477 72

Telemispostigiro nr. 15 67 70-0

Kuulutusarvete postigiro 60 59 00

—0, Eesti Päevaleht, Förlägs AB, Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 129:-

Termin (4 kuud) kr. 45:-

Kuu kr. 12:-

Väljaandja ESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskiltna-Kuriers

Tryckeri AB Eeskiltna 1971

Pariis loodab häid äritehinguid Venega

Pariisi kirjutades Brezhnev ja Prantsuse valitsuse esindajad alla 10-aastasele kaubanduslepingule. See tähendab üldiselt inimseis majanduslikku ja tööstuslikku koostööd ja peale selle hilgel-lepingut Renaulti autotehasega, Renaulti nimelt Lakkab N. Liitu saatma diiselmootoreid, mis on ette nähtud vene veoikte jaoks. Veoikte hakatakse tootma Uralsi mäestikust paiknevas Kama autotehases, mis täielikult valmis kujukene maailma suurimaks.

Peale selle aitab Renault, n.s. oietti on Prantsuse valitsuse poolt riigistatud ettevõtte, ka Kama autotehast üles ehitada. Arvestuste kohaselt on vene tellimused Renaulti tööstustele väärt umbes üks miljard krooni.

N. Liidu esindajad kaubanduse alal olid Kama autotehase asjas läbirääkimistes ka Fordiga Amerikas ja Mercedes Benziga Lääne-Saksas. Ent venelaste poolt esitatud tingimused olid sellised, et kumbki firma ei saanud nõustuda. Vähemalt pole seda seniajani tehtud.

Kümneaastane kaubaleping näeb ette suuremat koostööd veel järgmistel aladel: masinatööstus, laevatööstus, elektritööstus, tootmisloos, elek-

tronarvutid, terase-, gaasi- ja õlitööstused, kaevandused, metsatööstused ja keemiliste tehnikate tööstused.

Prantslased loodavad N. Liidust osatavaks soodsate tingimustega tooraineid, näiteks vaske ja alumiiniumi, kuna venelased loodavad abi ja nõuandeid mitmesuguste tööstuseadeldiste alal.

Erivärvistus USA parimatele eesti sportlastele

Eesti Spordiliit USA-s vääristas eriauhindadega ja diplomitega mõõdnud aasta parimaid sportlasi, kelleks osutusid sel aastal tõkkejooksja Andres Kusma (uus pagulasrekord 110 m tõkkejooksus ajaga 14,2 sek), kes on ka kaugushüppaja, naiskõrgõustiklane Marianne Pöder ja edukas noor ujuja Allan Tomson. Neist sai Joh. Villemsoni mälestusauhinna omale parima kõrgeõustiklase Andres Kusma.

"Saatkond" Moskvast

Okupeeritud Eestil tegutses Moskvast poliitiline esindus, kus aga töötavad venelased. Selle üheks funktsiooniks on muide Moskvast hääli jäänud Eestist tulnud inimeste abistamine.

N. Liidu pealinna on tänavaröövid sagedased ja nii maksti varem röövidest eestlasele 50 rubla abi. Kui aga Moskvast käivad eesti üliõpilased aiava vene röövide ohvriks hakkasid langema, siis alandati summat 30 rublale.

Tööjaotus Kremli troikas viitab Brezhnevi tõusule?

Kui liidukantsler Brandt hiljuti külastas Krimmi, andis parteijuhi Brezhnev mõista, et tema külastus Pariisi on täielikult kooskõlas N. Liidu tööstuse plaaniga, mille poliitbüroo koostas mõõdund aastal. Plaanil kohaselt jääb edaspidi Brezhnevi ülesandeks olla korjatis lääneriikidega, s.t. eeskätt Lääne-Euroopaga ja USA-ga. Siamaani on neid suhteid pidanud Kossõgin.

Kui tööstuse plaan vastab tõele, siis kohtab president Nixon Moskvast külla sõites esmajärjekorras just Brezhnevit. Lääneriikides arvatakse üldiselt, et Brezhnev on vastutav selle eest, et N. Liidu läände suunatud diplomaatia on muutunud dünaamilisemaks, kasvõi "tsiviliseeritumaks".

Atxet Kossõgini ametialaks jääks kõigepealt Lähis-Ida, s.t. Araabia riigud eeskätt Egiptusega. Peale selle Aafrika maad ja ka need lääneriigid, mis suupoliitiliselt omavad vä-

hemat tähtsust. Mis ju tähendab seda, et N. Liit arvestab ka Kanadat teisejärguliste riikide hulka, kuna Kossõgin alles hiljuti viibis saal ametlikul külaskäigul.

Oletuste kohaselt jääksid Kossõgini ülesandeks ka mitmesugused majanduslikud küsimused väliskaubanduse alal. Tal nimelt on sel alal suurimad kogemused.

Kolmas mees Kremli "troikas", president Podgornõi võtavad oma hoolide Vietnami, võibolla ka teisi riike Aasias. Liidukantsler Brandt ei märgi

oma Krimmi-rapordis näiteks mitte midagi Hiina ja Jaapani kohta, mis laseb oletada, et venelased praegu isegi pole selles detailsil kindlad.

Muidu aga võib tööjaotust viidata asjaolule, et Brezhnevi täht Kremli on vahepeal tublisti tõusnud. Suhtlemist USA-ga ja Lääne-Euroopa riikidega peetakse N. Liidus välispoliitiliselt esmajärgulise tähtsaks ja seetõttu on neid kontakte pärast Stalini-epohhi alati pidanud Kremli tähtsaimad isikud.

BALTISAKSA KULTUURIST

Asja ilmunud baltisakslaste 1972.a. aastaraamatus domineerivad baltisakslaste kunsti- ja kultuuri käsitlused (Jahrbuch des baltischen Deutschums 1972, 19. köide. Kirjastus: Nordland/Druck, Lüneburg 1971, väljaandja: Carl-Schirren-Gesellschaft, toimetused: Dr. phil. Walter Mauch ja Wera von Sassi). Just see asjaolu aga teeb selle aastaraamatu eriti huvitavaks, kuna nendest küsimustest on eesti literatuuris võrdlemisi vähe leida, vaatamata sellele, et just kultuur ühendab eestlasi (ja lätlasi) baltisakslastega rohkem kui paljud teised alad.

Enne kui kunsti ja kultuuri probleemide juurde minna, mõni sõna ainekse, mis on väga akuutne eestlastele, lätlastele ja leedulastele ja äärmiselt suure tähtsusega — venemaa Baltikumis, mis juudugi ka huvitab ka baltisakslaste vanemat generatsiooni eriti, kus vanema põlve baltisakslaste rahvuse peale vaatamata kõik nannatsid juba tsariaegse venemaa alla. Muide oli ka see baltisakslane, kelle nime kannab raamatut väljaandev selts, Tartu ülikooli ajaloo professor Carl Schirren, sunnitud oma kodumaa maha jätma just selle venemaa pärast.

Dr. pil. Jürgen v. Hehn pühendab võrdlemise pika artikli enamlaste katsetele praeguse Baltikumi rassistiseerimiseks. Nagu teada, alustasid bolshevikud 1940 kohe pärast Baltikumi okupeerimist endiste iseseisvaid balti riikide majandus-, kultuuri-, ühiskonna- ja poliitilise elu allaviimist. N. Liidu tasemele. Sõda Saksamaaga ei lubanud neid püüdeid jätkata, kuid kohe pärast sõda lõppu, kui Moskvast tundis ennast juba segamatult Baltikumi perekemeha, läks sovjetiseerimine tõusva jõuga edasi. See protsess, Baltikumi bolsheviseerimine, on ammu lõpuni jõudnud, vähemalt vene korra sisseadmisest mõttes. Kuid Kremli ei jätke misset. Tema siht on teine. Et jääda igaveseks ajaks maa pihemehaks, katavad enamlasted Baltikumi venestada. See oht on balti rahvastele hoopis suurem kui püüe Eestit, Lätit ja Leedut sovjetiseerida. Kui mittevenestatud rahvused väljasaatmise, ümberpaigutamise ja rassistiseerimise abil on kadunud, siis on Kremli lõppsiht selles Euroopa osas saavutatud: need maad on sõna täielikus mõttes muutunud Venemaa lahutamatuks osaks.

Misuguste abinõudega Moskvast oma püüdeid läbi surub, sellest kõneleb autor pikemalt. Kiiduväärne on, et ka baltisakslastele sellele kiitumisele hakkavad pöörama tõsiselt tähelepanu. See aitab kaasa probleemide viimisele maailma avalikkuse ette ja selgeks teha, et tegemist pole mõne pögenike grupi erisoovitidega ja -vandetega isiklike põhjusil. Sest selge on, kui vene laine takistamatult matab oma alla Baltikumi siis ta ei peatu edaspidi ka Soome, Rootsi, Saksas Liiduvabariigi ja teiste iseseisvate maade ees.

Ühenduses sellega mõni lause Baltikumi praegusest kirikuelust Hein-

rich Wittrami sulest. Siin mängib venemaa poliitika ainult teisejärgulist osa. Enamlasted võitlevad kiriku ja usu vastu esmajärjekorras seepärast, et kirik takistab neid oma usust, Marksi õpetuse kehtestamist. Kõrvalmärkusena olgu tähendatud, et marksismi puhtal kujul pole enam N. Liidus olemas. Selle sildi all valitseb ja võimusteb uus klass — bürokraatia, milline kõiksuguste funktsionäride näol naudib lihtsust ("tööliste ja talupoegade") turjal priske elu. Autor toob oma artiklis hulka meile osalt tundmatuid fakte nendest kirikuelust N. Liidus, kus kirikul on mõnes osas hetkel tõesti pisut kergem kui ennesõjaajale Stalini ajal Kremli valitsejad arvavad et kiriku mõju on murtud ja eksiivad arvatavasti sama põhjalikult kui nii mõnelgi muul alal.

Baltisaksa kirjanike juubelitest 1972. a. kirjutab põhjalikult ka meile tuntud Erik Thomson. Alates vabahärra v. Campenhauseniga, omal ajal tuntud följetonistiga, kelle töedest on huvitavaim ja tuntuim "Nordische Bilder" (Põhjamaa pildid), kirjeldab autor lähemalt kirjaniku Korfiz Holmi elu ja tööd, kellel vanemad inimesed meile senast oma noorusest nii mõndagi huvitavat lugest Edasi tutvustab ta Marissa von der Osteni ja tuntud naiskirjaniku Gertrud von den Brinckeni elukäiku, kes tuleval aastal saab 80-aastaseks, sama vanaks kui dr. Walther v. Hollander. Erandina teistest juubelitest kuulub ta nende hulka, kes oma töodes ei peatu üldse Baltikumi juures, nii et saksas arvestajad kuulevad suure inimestusega, et Saksamaal nii luguspeetud kirjanik on baltlane!

75-aastaseks saab tuleva aasta viimase päeval kõige edukam baltisaksa kirjanik, proua Else Hueck-Dehio, kelle väga mõnus raamatute "Ja, damals..." (Jah tollal...) on seni ilmunud paegu 800 000 eksemplaris! Üldine tema sulest ilmuuud raamatute kogusumma ulatab 2 miljoni eksemplari. Ta kirjutab ainult egiiviteromaane, kuid väga häid — haruldus kaas aja saksas kirjanduses. Tuleva aasta jaanuaris saab 70-aastaseks Alexander krahv Stenbock-Fermor, rootsi päritoluga saksas kirjanik, kes elab Berliinis. Teda loeti omal ajal "roosakaks" kirjanikuks allakirjutatu pole isiklikult lugenud ühtegi tema teostest, nii et ei oska ütelda, kellel on õigus, kas tema sõp-radel või vaenlastel. Lõpuks mainib autor Hermann Hessel, Nobeli laureaat, kes suri 10 aasta eest kõrge vanuses. Hesse pole, küll ise Baltimaa elanud, kuid tema vanaisa oli Paines arstiks ja üks lähedastest sugulastest. Oleviste kiriku õpetajaks Tallinnas.

Pikemalt kirjutab Hans Kraus Kügelgenide perekonnast, kes pärinevad Bremenist ja keerulisel teel kaudu tuld Eestisse. See perekond kinkis maailmale palju maailmkuulnikke — selle viie põlve liikmed olid maailmkuulnikud, nende seas kuulus maalija ja kirjanik Wilhelm von Kü-

gelgen ja Sally von Kügelgen, kes muide kaunistas Tallinna Kaarli kirikut oma maalidega. Teistest kunstnikest tuleb eriti mainida Eveline Maydelli (autor e.v. Rosen), kes joonistas lüüette, muide ühe väga õnnilise taustale paistab Tallinna linn. E.v. Maydelli loetakse muide siluetti kunsti alal üheks paremaks maailmas.

Kahjuks ei luba ruum peatuda paljude teiste huvitavate tööde juures.

OSKAR ANGELUS

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa teatel oli Rootsis sugulase juures Helgi Senter, venna juures Ainna Otter, ema juures Aino Salong, Andu Toompuu ja Viktor Rosenberg, õe juures Koidu Sarkund ning sugulase juures Hilja ja Villem Beltem.

Ameerikas külastas venda Mare Tarto, õde Gunnar Kangro ja Robert Kogger. Kanadas oli poja juures Seni Toom ja õe juures Violetta Hiiekalu.

Shveitsis oli sugulase juures Endel Alasi, Itaalias õe juures Aida Engelmae, Lääne-Saksamaal isa juures Immu Grimberg ja sugulase juures Regina Ojala, Ida-Saksamaal abikaasa juures Viktoria Melts.

Alatiseks sõitis Rootsi tütre juurde elama Minna Pihlap.

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVALEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestiusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD
EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

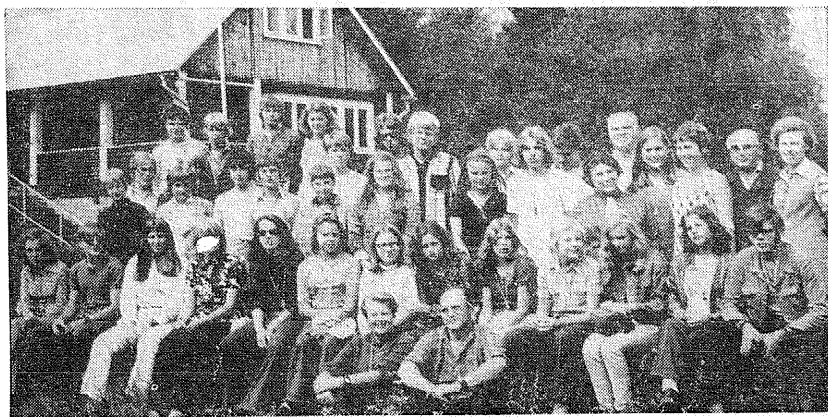

nu hos

normmalms radio & elvaruhus ab

Svandammsplan 2
Hägersten
Tel. 45 13 50

Koitjärvest külastas suvel Metsakodu leerilaager täies koosseisus. Noortelehe fotograaf Oskar Kopler jäädvustas metsakodulased Laasi-tare ees koos "tallinlaste-koitjärvelaste" esindajatega.

1972 a. maailmalaagri nimeks "KOTKAJÄRVE"

TORONTO (NL) — Ehkki Maailmalaagri nimele toimunud võistlusel saabus mitmeid kõlavaid ja ilusaid nimesid, oli Maailmalaagri juhtkonnal ühine otsus valida nende hulgas "Kotkajärve" — laagri asukohta jäädvustav nimi. Omamoodi tühikes sellel valikul oli ka teadmine, et kodumaal Eestis toimunud väga mitmed Suurlaagrid kandis kohanimed ja on seega jäänud püsima osavõtjate müllu tegevamalt kui ehk teised laagrid. Nii loodame, jäädvustada "Kotkajärve" nime Maailmalaagrina ülemaailmselt.

Maailmalaagri nimi kinnitati laagri juhtkonna koosolekul 18. okt. kus muu hulgas oli päevakorras ka laagri juhtkonna täiendamine.

Laagri korraldajate osakonna juhtimise on võtnud oma ülesandeks nsk. Viktor Vessman, kelle abiliseks on gaidide osas ngdr. Elen Lindaja.

Korraldajate koosseisu rakendatakse arvatavasti noorte vanemad ja ka vanemskaudid, sest sellel alal tuleb ülesandeks täita nii päeval kui ka öösel, kasutades "abilislike" vabakaid, kuna pole ettenäha, et laagriala saaks ühendatud telefoniliiniga.

Tervishoiu osakonna juhiks on nooremass generatsiooni kuuluv Toronto art. — Raimund Pahapill, kelle abiliseks on dr. Agu Peters, mõlemad endised skautjuhid ja Göteborgi poisid. Vajaduse puhul on oma abi lubanud dr. A. Saukas ja dr. V. Tammemägi. Kõik eelpool nimetatud arstid viibivad laagri ajal laagris. Sanitaar-kontrolli ülesand on gđj. Elli Leppa täita, kes oma kutsel on falastaja.

Laagri tegevuse ehk programmi

osas on ka suve vaheajal asjaajamine liikunud peamiselt kirjavahetuse- na huviringide juhtide leidmiseks, kuna oma maa juhid pole võimalised täitma kõik juhtivaid kohti ja poleks ka skautlik kui kõik juhtivad kohad oleksid vaid Kanada juhtide valduses, asjaajamine võiks omada "kolkapatrioodi" varjund.

Kõnelede täiendavalt tegevustel võiks lisada veel varem avaldatud teadele, et huviringid kujundatakse tööniliselt kahte liiki: ühed, mille koosseis on sama terve laagri jooksul ja teised, mille koosseis vahelduvad.

Need noored, kes võtavad osa huviringidest, mille koosseis on sama terve laagri jooksul, saavad ainult kahest osa võtta, kuna ülejäänud on võimalus osa võtta kuuest huviringist.

Iga noor on kohustatud huviringide tegevustel osa võtma ja noorte huviringidesse registreerimine peab toimuma 1971 juulideks Maailmalaagri Staabi poolt selleks viijasadatud ankeetide kaudu.

Spordivõistlused toimuvad eraldi soo- ja vanusklassides.

Skauttehnilised võistlused toimuvad eraldi gaididele ja skautidele. Nende võistluste eesmärgiks on mõõta üksuste skautlikku taset. Laagri väljal on avatud loodusrada ja eesti rada neile, kes soovivad nendega tutvuda.

Teatavasti on laagrite üheks huvitavaks ja oodatumaks ürituseks alati olnud suurloke, seetõttu tuleb sellele ka suurema hoolga ja asjatundlikusega ette valmistada, et rahuldada nii osavõtjaid kui ka külalisi, kes hiljem rahuldustunde heas meeleolus võivad laagrist lahkuda.

Nii peeti otstarbekaks usaldada selle tähtsa ürituse läbiviimine endise skj. Andres Raudsepa kätte, kellel on lauluhääl ja huumorimeel ning kes on valmis ka koolipõlde tempudeks, ehkki oma kutsel on kooliõpetaja. Teda abistab USA skautlike noorte ridades skautmaster-ajakirjanik Jyri Rorick.

Suurlooke häaks kordaminekuse pole oma abi keelanud ka kõigile tuntud "vindiliste viiside" looja — nskm. O. Koppvillem.

H.K.

Skautlikud juhid Göteborgi Aastakoosolek nädalavahetusel

Tänavune Eesti Skautliku Noortemaleva Rootsis Aastakoosolek toimub nädalavahetusel, s.o. Kõigipühakute Päeval laupäeval, 6. ja pühapäeval 7. novembril Göteborgis. Külalisi kogu maalt võtab vastu korraldava lipukonna Pühajalutred-Kalevipoeg. AK-sekretariaat avatakse laupäev- ja hommikul kell 8 RFUM ruumid es, Parkgatan 11, millistes ruumides toimuvad kõik programmis ette nähtud koosolekud.

Toitlustamine toimub igaühe enda soovi ja rahakoti kohaselt lähedalasuvas söökla või restoranis. Nende kohtade osas on lisatud AK-ümbrikus iga osavõtjale lähem seletus. Lõunasöök maksab vastavalt kohale ja toiduvalikule kr. 5.50 kuni 11.60.

Laupäeva õhtul toimub AK pidu koos lipukondade 25a. juubeliaktusega Gamlestadens Medborgarhusi peosaalis algusega kell 19.00. AK-st osavõtjale on peopilett hind arvestatud osavõtu-maksu sisse ja vastava pääsetiia peole leiab iga osavõtja AK ümbrikus.

Pühapäeva õhtul toimub tavakohane Pisarate-õhtu KFUM-s, kus korraldajad pakuvad enne teele-asumist kehakinnistust kohvi ja viieleade näol.

Aastakoosoleku aeg on jaotatud järgmiselt:
Laupäev, 6.11.1971

- 8.00 — 9.45 Kogunemine, hommikueine, registreerimine
- 10.00 — 10.45 Pidulik avakoosolek
- 11.00 — 11.45 I töökoosolek, Tegevusiüle-vaated
- 12.00 — 12.45 II töökoosolek, Rahvusli-kuide katsekavade raam-kava
- 12.45 — 14.00 Lõuna
- 14.00 — 15.30 Tööalade erikoosolekud
- 16.00 — 17.00 III töökoosolek, Võistlused Malevas
- 19.00 — AK-pidu
- Pühapäeval, 7.11.1971
- 8.00 — 10.45 Aeg reserveeritud Gdr.Ko-rgu, Skm. Kogu ja Gaidide Maleva peakoosolekuks
- 11.00 — 11.45 IV töökoosolek, Tegevus-kava arutamine
- 12.00 — 14.00 Eesti Skautlike Noorte Maleva Rootsis Peakoo-solek
- 14.00 — 15.00 Lõuna
- 15.00 — 15.45 Lend Läände III ja Ma-

- ilmaalaager 1972
- 16.00 — 16.45 Maleva juhatuse nõupidame- mine lipukonna juhtide või nende esindajatega
- 16.00 — Pisarate õhtu
- 17.00 — 17.45 Maleva juhatuse koosolek

Edutamised

Statiska Keskbüroos (SCB) on bü- roodirektori teks palgaastems EA 28 edutatud büroodirektorid Jaan Raud, Rein Jakoby, Lydia Mathiesen ja Jüri Kõll.

"TALLINLASTE" OMA AJALEHT

GÖTEBORG (NL) — Tallinna lipkond annab vajaduse järgi välja oma informatsioonilehte "Tallinna Teataja". Asja ilmus käesoleva aast- kolmas — viinakuu — number 8-küljelisena. Kokku on seni "Talli- nna Teataja" ilmunud 94 numbrit. See on ametlikult registreeritud leht, mille vastutavaks toimetajaks on skm. Elmar Ojaste. Lehe formaadiks on 15x21 sm ja selle paljundamine toimub offset-trükkis.

Nüüdne "Tallinna Teataja" sisal- dab rikkalikult informatsiooni lip- konna tegevuse kohta. Esikohale on paigutatud lipukonna aasta-peakoo- soleku kokkuvõtlik kirjeldus. Sellest nähtub, et lipukonna majandusaruane on tasakaalus 17 849 krooniga. Suuremaiks sisetulekuks on olnud riigi ja lipk. Sõprade Seltsi toetusel (8 535.-), järgnevad peod ja muud üritused (1 246.-). Suuremaid kuluisid on nõudnud laagrite korraldamine (2 523.-), kursused (2 126.-) varustus (1 132.-) ja koondused (1 046.-).

Lipukonna allüksused on pidanud 101 koondust, talve- ja kevadaag- ri. Intensivset tegevust on näidan- ka rahvatantsurühm. On korraldatud lipukonna pidu, jumalatee- nistus. Statistika osutab veel, et iga lipk. allüksuse juht on kasta- nud keskmiselt kokkutulekuist osa- võtus 300 tundi. Lipukonnal on praegu 112 liiget.

Tallinna Lipukonna lähemas tööka- vas seisab m.h. "Laulude valiku võist- lus". Sellekohase üleskutses üteli- dakse, et lipkond on püüdnud mitu korda kaasa aidata väikeste laulule- te väljaandmisele. "Nüüd on aeg jäl- legi mõelda sellele, et koondada koi-

ge rohkem meeldivamad laulud üh- te väikesesse praktiliselt kasutatavas- se taskulaulikusse. Selleks on tarvis ettepanekuid lauludeks."

Seoses sellega korraldatakse võist- lus tähtjaga 15. det. s.a. ja esita- takse vastavad võistlustingimused. Igaüks võib esitada kolm temale enim meeldivat laulu, peab oskama neid laule kas laulda või mõnel mänguriistal mängida ja laulud pea- vad olema eestikeelsed.

Laulude lõpliku valiku sooritab toimkond millesse kuuluvad Leena Ader, Enc-Mat Viinamäe, Heino Pahlman, Rein Lepik ja lipukonna juhid.

Tegevuskavaga siduvalt üteldakse m.h. veel, et lipk. tegevuse raskus- punkt tuleb suunata aktiivsele liik- meta arvu suurendamisele, allüksus- te tegevuse kindlapiirilisele suuna- misele ja juhtide koostööpõhna sü- vendamisele lipukonna ulatus.

Mitmesuguse informatsiooni hulgas töstatakse esile Len Lääne, Skautli- ke Noorte Maleva Aastapeakoosole- kul 6. ja 7. novembril Göteborgis, Leerilaagri j.m. Kaks lehekülge on täidetud "Päikesekiire-laagri" pliti- dega. Nimetatud laagri toimus k.a. kevadel Koitjärvel.

Milline on maailma- laagri PROGRAMM?

Torontos on valminud raamkava 1972 a. maailmalaagri jaoks, milline on saadatud malevatele arvestamiseks ja lisaettepanekute tegemiseks. Raamkava on ühine nii gaididele kui skautidele.

Igapäevane tunnikava algab äratu- sega kell 7, millele järgneb võimle- mine ja pesemine (hünnud) ja hella- kesed äratatakse kell 8) ning kell 8 hommiku- ja teledokkide korras- tamine. Kell 9 ülevaatused all-laagrite, kell 9.30 heistsatse lipud, kell 10 al- gaagri tegevus, 12.30 ujumine ja vaba aeg, 13.30 lõuna ja puhketund, 15.30 tegevus, 18 ujumine ja vaba aeg, 19 õhtusöök ja lõkke-ettevalmis- tus, 20.30 lipu langetamine, 21 lõke, 22 õörahu hellakette-hundudele ja 23 ülejäänud laagritele.

Saahumine toimub pühsp. 16.jan- uaril, mil toimub laagri püstitamine, avamine toimub esmaspäeva peale- lõunal, et hõltsed valmis jõuaks.

Esmaspäeval algavad meeskonna- võistlused ja toimub tutvumis-suur- löke. Teispäeval on pühendatud hui- ringide tegevusele ning õhtu all- laagri lõketele. Huviringid jätkavad tegevust kolmapäeval, kuna õhtul toi- mub metsakirik. Neljapäeval on skau- ditarkuste päevaks salikade skautteh- niliste võistlustega. Õhtul laagrilõk- ked. Reedel jätkub huviringide tege- vus, õhtul on lõkkel all-laagris. Lau- päev on spordi päev spordivõistlus- tega. Õhtul suurloke.

Pühapäeval, 23. juulil toimub laagri lõpetamine. Jumalateenistus, lõpuarand ja pärastlõuna laagri- linna lammutamine ning kojujõut.

Nagu näha on palju aega pühen- datud huviringidele. Huviringidena on praegu plaanistatud järgmised te- gevusalad:

- Käsitöö alal — luubiga põletus- kirjade tegemine, kirjade nikerdus puusse, kapa tegemine, nahatöö, sir- vilaudade valmistamine, kipsivalami- ne (loomade jäljed jne.), metsama- terjalist kollaažide tegemine, kivide ja epoksi skulpteerimine, vööpaela kudumine.
- Muusika alal — suupilli, okariino ehk blokkiflöödi, vurtspudeliste xy- lofoni, löökpillide ja kōristite, bam- buflöödi huviringid, akordeoni ja gitarride, puhkpillide orkestri hui- ringid.

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Sopran Maimu Mardi-Bang.

Göteborgi mees- koori kontsert

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Meeskoor andis 23. oktoobril oma 14-nda kontserdi. See leičis aset Munkbäcksi gümnaasiumi aulal. Selles aulal on viimasel ajal teatrietendusid antud, aga mitte kunagi kontserte. Asjane meeskoori kontsert oli seal seega esimene. Ja loode-tavasti ka viimne!

Kui üks aulaga ja selle lava sobib teatrietenduseks, siis see ei tähenda, et ta peaks sobima ka kontserdik. Seekordne muusikaline üritus osutas ilmselt, et Munkbäcksi gümnaasiumi aulal on kontserdi korraldamiseks eeskätt akustiliselt ebasobiv, aga on ka koori ja publiku kontakti seisukohalt mõnelt soodsa jättev. Eriti muudugi juhtumil, kui 500 istekoha-ga aulasse on kogunenud 200-pealine publik, kes oma positsioonide valikul on eelistanud peatugi aulale püramidi pooli. Milleks selline tagasihoidlik-kus? Nõnda tekiks esinejate ja kuulajate vahel "ei-keellegi" milles tasakaalu kahjustav osa langeb kahtlemata esinejate poolele.

A propos, 200-pealine publik! Viib-olla on see küllaldane, kui arvestada asjaoluga, et havi kultuurilise tege-vuse vastu on aina aeg-ajalt kaha-nev. Kelle arvul? Kas ainult noore-na generatsiooni arvul, keda on sa-geli — ja ka õigustatult — "kohtu ette" seatud nende passivse hoiaku tõttu seoses üritustest osavõetuga? Ei ole raske välja arvestada, et 300-pealine publik oluks üsna reaalne, kui kontserdile ilmunuksid kõikide nende organisatsioonide juhtivad ja aktiivsed tegelased — seega siis suurelt osalt vanema põlvkonna esi-nadajad — kes on seni vajunud ja va-javad tõenäoliselt ka edaspidi Göte-borgi Eesti Meeskoori oma üritustele esinema. Nende kohalolek poleks üksnes andnud tähta aulat, vaid oleks kinnitanud koori juhi ja liik-mete usku, et nende õigustatud harju-tuspungutused pika tööpäeva kõrval on leidnud ulatuslikku moraalselt ta-su. Just moraalset tasu, mis on ja suu-reim ja tähtsam ka majanduslik hüvi-tus. Viimase korraldavad koori-liikmed niikuini ise.

Tuleb meenutada, et Göteborgi Ees-ti Meeskoor (nagu teisedki Eesti lau-lukooriga paguluses) ei ole puht kont-serterkoor, vaid ta täidab oma kohu-sust ja ülesannet ühiskonna soovi kohaselt — Ev aastapäeval, süvepä-vel, kiriklikel talitustel j.m. Ühis-kond vajab koori. Ning koor vajab ühiskonna liikmeid, kui ta ise mida-gi korraldab...

Oleme üks neid minoriteete Root-sis, kellel on veel oma laulukoori, teatritrupid, muud kultuurilised ja institutsioonid. Süvenev passivsus nende suhtes ei tähenda mitte tõusu nädke vaid vastupidit — laskumist videasse orgu. Selle ohuga peame

arvestama, aga peame ka selle väl-timiseks valmis olema.

Nagu üteldud, et ole G.E. Meeskoor puht kontserterkoor. Sellest seisuko-hast tuleb lähtuda ka tema kunstii-se taseme hindamisel. Seekordne kontsert näitas siiski, et koor evib ka eeldusi kontserterkooriks. Kooriju-hil Eero Tarjusel oli õnnestunud koondada ja ära kasutada maksimaalselt tema kasutusse olevad hää-lematerjali ressursid. Nõnda kujunes 43-st lauluvannast ansambel enam-vähem tasakaalus olevate häälerüh-madega. Kui puudutata sejuures mõnel määral "puudu jääke", siis va-hest tenorite poolel. Selle "puudu-jäägi" katmiseks piisaks mõne noore laulumehe juuretolekust!

Koorijuht oli koostanud kava nõn-da, et selle esimene pool sisaldas tehnilises mõttes raskemaid laule: Mart Saare Leelo, Tuudor Vettiku See oli siis ja Lilledeme, Aleks. Lätte Pilvede ja Villem Kapi Põh-jaranniku. Viimane, loodud Kersti Merilaasi sõnadele, jutustab helikee-les mere ja tormi tegevusest ja esi-tab oma täiused ja langustega üsna suuri nõudmisi koorile. Selle ettekan-ge õnnestumine näis koori võime-tust suurepärase tunnusena Zaida Czegney-Hagström teostas Jaulule klaverisaate, mis harmoneerus hästi ettekan-geda.

Kontserdi teine osa sisaldas Cýril-lus Kreegi Ma kõnitsin vainul, Evert Taube rootsikeelse Naktorni, Läti rahvalaulu Künka varjust, Gustav Eresaksa Näarisokku, hoolimata as-jaolust, et see ei ole mitte kerge lau-lu. Aga selle sõnad ja helisaade on kantud nii lauljaid kui ka kuulajaid kaasakiskuvast huumorist. Näarisokk tuli publiku soovil kordamisele Li-sapaladena laulis koor veel lõpuks Vettiku Kuu, Wetterlingi Heleda tä-he ja Lüdigi Koidu.

Kontserdi solistiks oli sopran Mai-mu Mardi-Bang, kes laulis J. Mand-re Kodunõmme, H. Mere Igatuse laulu, F. Schuberti Ständcheni, E.

Richard Koolmeister: ROOMLASTE PÄIKESEKELL

Kunagi valitsesid Rooma riigis kaks keisrit, Antonius ja Octavianus (Augustus). Uheskoos valitsesid nad lühikest aega (43-41 e. Kr.), aga küllalt kaua, et olla sõbrad ja vaenla-sed ning, et jätta oma jälgi impeeriu-mi ajalukku. Efsoses ja Roomas on selleks jäljeks kaks päikesekella.

Efsoses viibides jäi minu pilk ju-huslikult peatuma Antoni usepäike-sekellal. Kuna kell asus väljaspool hästi korraldatud muuseumi, jäi mul ekslik mulje, nagu poleks sellel mar-morkivil kuigi suurt väärtust. Kell oli siiski huvitav ja ma pidistasin, et siis hiljem seda pisut uurida. Kaa-hapeal ma mingsugust seletust ei saanud. Nüüd aastat d hiljem on roomlaste kell Efsoses õpetanud mind nägema ühte lõiget ajaloost täiesti uues perspektiivis. See on muudugi turisti kogemus millest ma siin tahan jutustada.

ANTONIUSE TESTAMENT

Roomas Vesta (koldejumalanna) templi maa-alal viibides, on võima-lus näha kujusid millel puuduvad pead ja käed. Rahvajutu järgi on Vesta neitside karistamiseks purusta-tud ka nende kujusid Jutustuse usu-tavus on kaheldav. Kogu maailm on täis tooliselt purustatud või purune-nud kujusid.

Selles templis hoiti a. 32 e. Kr. An-toniuse testamenti. Octavianus. (Au-gustus) nõudis oma võimu kind-lustamise huvides testamendi välja andmist. Saades seda om kätte, tegi ta testamendi sisu poliitilise propa-ganda otstarbel roomlastele teata-vaks. Antonius avaldas testamendis viimse tahtena, et ta surmukeha an-tagu välja Kleopatralle Aleksandrias matmiseks. Samas tegi ta teatavaks millised maad ja riigid ta pärandab oma lastele. Tei viimane punkt pa-handas roomlast, kes nägid selles Rooma reetmist Egiptuse kasuks.

KLEOPATRA

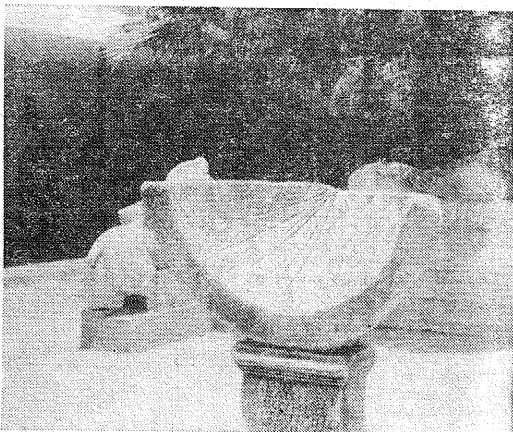
Roomlased on valgustanud Egiptu-se valitsusjennat Kleopatrat (sünd 69 valitses 51-39 e. Kr.) väga mustades värvides. Neist tuleb aru saada, ku-ni Kleopatrat püüdnud Suur-Egiptu-sust olid vastolus roomlaste impeer-iumi ülistustele. Rooma võitis ja Egiptus kaotas. Aga unustamatuks jääb ühe naise võitlus oma ideede eest. Kleopatralle pannaaks pahaks, et ta selleks kasutas oma naiselikkust ja lü-l millega ta algul suutis kotta Cae-sari (mõrva) a. 44 e. Kr.) siis Antoni-ust) tappis enda a. 31 e. Kr.) ja viimaks püüdis asjatult sama saavu-tada Octavianusega. Aga temal ei ol-nud õnne. Surm (korvi peidetud mao hammustustest) päästis teda Octavia-nuse alandavast triumfist Roomas. Octavianus oli pettunud. Roomlased juubeldasid. Horatius (65-8 e. Kr.) hõiskas oma laulus (Carm. 1:37): "Nunc est bibendum." (Nüüd joogem ja tantsigem)". Kes teab, milliseks oleks kujunenud meie maailm, kui Kleopatrat unistused Suur-Egiptusest oleksid teostunud. Horatius oli Octa-vianuse (Augustuse) "õulaulik", aga ta hindas ka Antoniusit. Kevadel a. 29 e. Kr. kui Octavianust oodati Roo-ma, ütlistab Horatius küll keisrit, kuid avaldab samaaegselt kahetsust room-laste omavahelise tüli puhul isade eksisammu (s.t. Caesaris tappimise) pä-rast, mis on isegi jumalaid pahan-danud. Horatius palub jumalaid, et need saadaksid ma peale päästia. Hiljem saigi Augustus omale tüüli: "Jumal ja päästja". Horatius aga ei

Kapi kui mind pulma kutsute (rah-valuule) ja lisapalana Merikanto Mustlanna. Lauljataris saatis klaveril Zaida Czegney-Hagström, kes hiljem esitas ka koos oma õpilasega klave-ril neljaküliseliselt mängituna Hispaania tantsu.

Maimu Mardi-Bang evib hästikoo-litatud ning pehmetämbriks hääle, millele sobis kõigiti ka kava valik. Iseäranis väljapaistvaks osutus Ständcheni laulmine. Zaida Czeg-ney-Hagström kaastas klaveril tsa-kaulikul ja lauljataris esinemis-kunsti tunnetavalt.

Koori ja soliste tänati rohkete lil-lede ja aplausidega.

Mr.

Antoniususe päikesekell Efsoses (autori foto)

saanud oma laulu eest loodetud au-hinda.

Kui konsul L.M. Plancus kõhkleks, kas jääda Octavianuse või Antoniu-se juure, siis luuletas Horatius laulu, milles ta muuses ütles: "Efsos, Rodos, Korintos j.t. linnad on küll ilusad, kuid ilusaim on siiski Tiibur" (s.t. Tivoli, mis oli arvatavasti kon-suli sünnilinn Rooma lähedal). Kui Antonius oli surnud, ütles Horatius Augustusele pühendatud laulus: "Nii palju peaks sul siiski aega olema, et kolm peotäit mulda kinkida lange-nuile" (vaeste roomlaste matusekom-me, mis nüüd esineb ka ristiusus).

ANTONIUSE PÄIKESEKELL

Marcus Antonius ja Kleopatrat vii-bisid Efsoses sügisel a. 44 e. Kr. Mõlemad olid väga populaarsed. Pla-tarchos (45-125 p. Kr) filosoof ja aja-loolane, iseloomustab mõlemad lühidalt kokkuvõttes järgmiselt: "Anto-niusele oli üllas väljumis, mis oli sar-nane Heraklese omaga maalidel ja raidkujudel. Oli ka muistne pärimus, et Antoniu-se suguvõsa põlvenes He-raklesest. Seda pärimust arvvas ta tõendavat oma mehise kehakuju ja oma rüetumisega Tema hoidus ning sõdurite ja sõprade ülekülvamine an-netustega panid suurepärase aluse te-ma vastu tuntavale poolehoidule. Et-sekohesuse ja aeglane taipamine olid tema iseloomus. Kui ta oli mõistnud oma eksimust, tärkas temas tugev ka-hetsustunne ning vajadus pihitida neile, kelle suhtes ta oli talitanud ülekohutust. Ta oli suuremeelne nii hüvitamises kui kahtlemaks. Igata-hes näis ta ületavat piiri pigem an-netamisega kui nühkimisega."

Kleopatrat iseloomustab Plutarchos lühidalt nõnda: "Nagu räägitakse, ei olnud Kleopatrat üli isendat võrel-damat; tema kahtlusest aga võ-lus vastupandamatult ning tema loo-mulik andekus seltskondlikus suht-lumises saavutas tugeva mõju. Ka oli nauding kuulda tema häält ning ku-na ta kasutas oma keelt osavasti mi-nitahes murdes nagu hulgateelset män-gurista, vajas ta tõlki ainult üksiku-se välismaalastele läbirääkimiseks." Plutarchos arvustab ka mõlemad vä-ga terveltki, eriti näiteks nende pi-dutsemist Efsoses. Efselased aga tundsid ilmselt sellest palju rõõmu ning autasi dneid päikesekella kinki-

Uued juhatused

Lundis' valis Eesti üliõpilaskond uue juhatuses esimeheks Tiit Valde-se, abiesimeheks Juho Nõmme, sek-retäriks Madli Suursõdi, laekuriks Helle Tamveli ja perenaiesks Härma Savioja. Ametlik aadress: c/o Tiit Valdes. Magistratsv. 55 Y.22 222 44 Lund.

Stockholms valis Eesti Osakonna maapäev esimeheks, s.t. esimeheks kuraatoriks Jaan Männiku, teiseks kuraatoriks Jaan Jakobsoni ja kol-mandaks Mart Maandi. Klubi-meister on Mart Aaspere, perenaies Eva Klemmer ja Mai Männik ning amet-tila juhatusliikmed Reet Mägi ning Leena Männik.

misega. Roomlaste havi ja arusaami-ne kellast oli lapselikult suur. Kui mujal maailmas, eriti Egiptuses ja Kreekas, oli aja mõõtmine selge, siis puudus Roomas sellest arusaamine. Kreekas peetakse Anaximadrost päi-kesekella leiutajaks. Tema ei mõit-nud enam varju pikstust nagu tehti Egiptuses, vaid päikese asendit. Kreekased kutsusid seda kella gno-moniks (gnomon tähendab kella osu-tit). Aga nad kasutasid ka vett aja mõõtmiseks, kutsudes niisugust kella lihtsalt "veevarastajaks", kleepsida, kus ühest anumast teise tilkuvaa vee-hulga abil määrati aega. Roomlased said oma esimese päikesekella (sola-rium) alles a. 149 e. Kr. Räägitakse, et C. Scipio Nasica seadnud päikesekella Roomas Forum Romanumile üles, et nõndaviisi imponeerida room-lastele. Kevgi teine koonn püüdis seda koha ületada veelkella. Peagi oli Roomas palju kella aga iga kella nä-tas ise aega. Aga aega juu oli. Külla-kutsumisel ei peetud ajast kinni. Nii mõnigi tuli päev varera õhtusõigile, et mitte "hiljaks jääda". Kuidas siis kella ehitada, et see ka õiget aega näitaks, selleks annab nõu Rooma ehitusmeister Vitruvius a. 25 e. Kr. teoses, mis oli pühendatud keiser Augustusele (Octavianusele). Keiser Augustus aga eelistas nn. Kleopatrat noela s.t. obeliski, mida ta lasti Egiptu-ses Rooma tuua, ilmselt et demon-strereerida oma võitu Kleopatrat ja Antoniu-se üle. Vahet mõitis Augustus ka oma valitsemise aega obeliski varjuga, kui see oli kõige pikem. Kindel on, et ta tahtis peale tundide veel mõtta sama obeliski varjuga aastaaegu.

Mõlemi kellad on alles, üks Efsoses ja teine Roomas, aga kumbki ei näita enam aega. Kuid, me võime end trööstida roomlaste kombel, kes kirjutasid oma kellale: "Horas non numero nisi serenas" s.t. ma arvestan ainult päikesepaistelistel tundidega. Mida muud võib roomlaste päikesekellalt oodata?

Keemiadoktor

TORONTO (EPL) — Lääne Onta-rio ülikoolis kaitses oma doktori-tööd (Charge Overlap and Exchang-e Effects in Intermolecular Forces) keemia alal Holger Kreek. Ta jätkab uurimisteguvust USA-s Ili-noisi ülikooli juures "post doktorate" kraadi saamiseks. Värske doktor on sündinud 1944.

Samaaegselt lõpetas sama ülikooli BA kraadiga majandusteaduses tema vend Raoul Arne Kreek, sündinud 1949 Rootsis. Mõlemad on head sport-lased.

326.000 tonnise õlitanker "Uni-versberg Korea" kapten Mikkel Suu-berg, kes juba kolm aastat on juh-tinud üht maailma suurimast tae-vaadest, saabus linnalt puhkusele New Yorki.

Märt Raud, kooli- ja kirjamees, 90-a.

Stockholmis tähistab 6. novembril 90-aastast sünnipäeva eesti avalikust elust üldtuntud koolitöötajana, ajakirjanik, kirjanik ja ühiskonnategelane Märt Raud, möödunud aastane Esinduse kultuurauhinna laureaat.

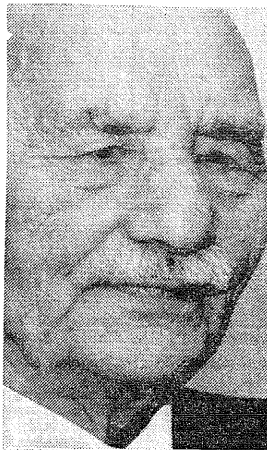
Kõik meie tunneme Märt Rauda. Tema on suuri teened meie iseseisvuse eest rahvakooli rajamisel. Tema sülest on ilmunud rida kõrge väärtusega pedagoogilisi töid. Kirjanikuna on ta kinkinud oma rahvale sügavsisulisi raamatuid avalikule ainetel ja ilukirjanduslikul alal. Ta on oivaline sulemeister ja suurepärase ajakirjanik, kes tänapäeva lehemeele peres on vaidlematuks senioriks. Nii vanusest, staazhilt kui kogemustelt. Vaatamata kõrgele ja väärrikale eale on ta vaim värskes ja töökapatsiteet suur. Märt Raud on eesti töökuse, sihkuse, usinuse ja ustavuse sümbol. Temale oleme kõik uhked.

Möödunud sajandil rajas tema isa oma kättemärgi ja usuga eesti maamullasse Koidutaru padrikus omale väikeste elumise Puhja kihelkonnas, Kavilda vallas, Tartumaal. Siia tekkis samanimeline pöpsküla. Sin sündiski Märt Raud 6. novembril 1881 ja kasvas üles üsna kitsastes oludes. Ta õppis suure usinusega valla- ja kihelkonnakoolis ja sai pedagoogilise erihariduse 1897 — 1901 Tartu Õpetajate Seminaris. Oppis seejärel 3 aastat Tartus, prof. Rostovtsevi erailukoolis loodusteadust. Teenis algkooliõpetajana Vaivaras, Viru-Nigulas, Haljajas ja Helmes.

Siit edasi siirdus Märt Raud ajakirjanduslikule tööväljale. Hea sulemehe natsuti ta 1906 "Postimehe" Tallinna väljaande toimetajaks. Aasta hiljem oli ta Eduard Kallaste Tallinna päevalehe "Sõna" vastutav toimetaja ja seejärel kuni 1911 "Postimehe" toimetussuure Tartus. Siit lähetatakse ta Pärnusse kuni 1914 toimetama "Postimehe" Pärnu väljaannet. Esimese maailmasõja järele, kuhu oli ta mobiliseeritud, oli ta Tartus 1918. a. asutatud ühe ajalehe "Maailm" toimetuse koosseisus, millest kujunes emine põllumehete häälkandja. Lehe asutajateks olid põllumehete liikumise rajaja agr. Jaan Hünersson, Märt Raud, Eesti Maarahva liidu keskkomitee esimees Torma Kuusk ja Friedrich Uuopuu. Lehe peatoimetajaks kutsuti majandusteadlane Georg Vestel, hilisem andekas rahaminister.

Aasta hiljem siirdub aga Märt Raud omavalitsuse alale. Temast saab Pärnu Maavalitsuse liige ja Maakoolivalitsuse juhataja. Siit läheb ta Viljandisse, olles kutsutud Viljandimaale kooliõpetajaks. See on kestvamaks ajaks kus ta töötab kuni 1934. Järgneval paaril aastal on ta juba Pärnumaa kooliõpetaja kutsu kutsutakse haridusministeri kindral Jaaksoni poolt. Haridusministeri poolt peainspektoriks algkoolide ning õpetajate ettevalmistamise asutuse aladele, olles kooliinspektorite shefik.

Kodumaal saatustarvik ajal õnnestub Märt Raud end varjata kodunurga Puhja kaitavas metsatühnikus. Punaarmee maalt väljakihutamise järele on ta organiseerimas kommu-

Märt Raud

nistide poolt lammutatud Tartumaa koolide võrku selle maakonna kooliõpetajana. 1942–44 on ta Haapsalus Läänemaa kooliõpetajaks ja kutsete õpetajate ettevalmistamise kursuste juhatajaks. Asutas põgenikuna Saksamaal Lääne- ja Oldenburgi laagrites 4 algkooli ja 2 gümnaasiumi, olles Bloherfeldi eesti laagriskooli juhatajaks ja UNRA ning IRO poolt ametisseastatud Niedersachseni osariigi eesti dipi-koolide peainspektoriks.

1948 jõuab Märt Raud Saksamaalt ühe Taani koos perekonnaga põgenikuna Rootsi. Saab rakenduse arhivi- töötajana Stockholmis, Eesti Komitee juures, olles eesti täienduskoolide inspektoriks. Töötab ühe aasta ka Stockholmis eesti täienduskoolide juhatajana. On alates 1956 rahvapensionil kuid on jatkanud vilkalt tegevust kirjaniku ja ajakirjanikuna.

Kõigile kolmele lapsele on vanapaar Raudad, kes elavad Solnas, andnud hea hariduse. Agronoomist poeg töötab Kanadas, üks tütardest on Toronto ja teine Rootsis.

Märt Rauda töökapsiteet pedagoogilises kirjanduses autorina on silmapaistev. Nimetame mõned ta ilmunud tööd. 1912 ilmus ta uurimus "Pärnumaa koolide üle. Sellele järgnes "Pärnumaa rahvakool arvudes" (Eesti Kultuur IV). Aasta hiljem ilmus ta ülemajaline uurimus põllutööliste küsimustest, 1914 ilmus uurimus "Õpetaja kutse eetika" (Kasvatus, 1922). "Üsk ja kasvatus" (1926), "Prohvete käsitamine algkoolis", "Heinrich Pestalozzi usulise kasvatuses is-

BALDER JAANI veste: Kooliõpetajate kokkutulek

Küll ta oli rõõmus. Ehtis end minnekule. Hommikust saadik toredas tujus, sest nüüd viimaks oli see päev käite jõudnud. Pikisilmi oodatud sündmus. Õhtul nad tulevad kokku. Oh seda kaelalangemist siis küll! Seda rõõmu jälleingemisel! Üllatus paneb hüüatama: Els! Või: Ruti! Või: Viivi! Kui kaua me ei ole üksteist näinud! Terve igaviku. Nüüd siis...

Hommikust saadik seisid riie- kapi ukseid lahti. Võitis ühe ja teise kleidi. Mõne seadis vaid kurgu alla ja vaatas siis mõlile peeglis. Selga ei pannud. Ühte ja teist aga passis selga. Keerutas siis end tükk aega peegli ees. Vaatas hindavat eest ja tagant, sest käispeegel oli abimehena peos. Olen ma selles kõige elegantsem? Või sobib teine värv ja lõige paremini? Tavis proovida.

Ise ümises laulda. Laulis neid vanu laule, mida ta klassikodega omal ajal oli laulnud. Siis, kui käidi veel koolis. Mõnel olen- gul. Vahel väljasõidul. Autobus varub läbi kevadmaastiku ja on täis laulu. Kui laul hakkab, siis hakkab rõõmama naer. Küll oli seda tagavaraks, nii et iga pisi- ke asi pani plahvatama. Polegi põhjust paia. Pistad keele suust välja, näitad. Hirmus hirmumine lahti. Oh, noorus, noorus! Küll me olime ikka vallatud, kui nüüd mõtlema hakkad. Mis tempe me tegime! Saksa keele õpetaja Ingrid Grünbaum... Miks me teda mõõdika armastasime? Ükskord paadid tüdrukud kuulutuse lehte. Hall kass kadunud. Palutakse hea vaevaltust äst ära tuua. Ingrid Grünbaum. Elukohi seal ja seal. Kus pühapäeva hommikul hakkab ta ukse taga ivagene he-

listamine. Üks eit tuleb teise järel, igatühti hall kass süles. Kõik loodavad head vaevaltust saada. Ah-ha-ha!

Selles sinises samekleidis ma olen vist kõige esinduslikum. Pannan selle. Sobib kõige enam mu noorvõile ja... silmaga. Neis on ju ka sinist. Kui palju kordi on need võlunud vaatajat, pannud kavaleri kordama laulusõnu: Sinu ilusad sinised silmad...

Jalad hakkasid tantsisklema. Küllap nad siis kuulsid kuskilt heli, mis neid haaras ja lendu viis. Toas oli vaikne. Raadioaparaat ei olnud lahti keeratud, TV pidas ka puhketundi. Kui inime- me tantsib ihuüks, kes ta partneriks siis on? Rõõm.

"Noh, lõbutse siis hästi!" soovis Hugo, ta mees. Tema oli paari tunni eest töölt koju tulnud ja mõnuses nüüd oma mõnulemist, tuhvild jalas ja piip suus.

"Täna, küll ma juba..." Siis ta läks.

Tuli üsna varakult koju tagasi. Vist lahkus enne lõppu, sest raske oli arvata, et nad raatsisid nii ruttu laiali minna. Jutt oleks pidanud neid kaua kinni pidama, sest rääkida oli ju nii hirmus palju, pärida kus nüüd see ja teine ja kuidas su oma käsi nende pikkade aastate jook- sul on käinud.

Mis viga? Hoidus kõssi, vedas jalgu järel. Ei olnud enam see inimene, mis ta oli olnud kuu- dast lahkudes.

"Kas oled haige?" küsis Hugo. Ta ei olnud veel magama heit- nud. Ta ei olnud ka üles jää- nud, et naise kojutulekut ooda- ta. Oli arvanud, et tagasi tulla- se alles siis, kui temal juba pool und magatud.

Peoline laskus kummuli sohva-

le ja jäi lamama nii nagu ta oli: sinises samekleidis. Ei vastanud, kui küsiti, mis temaga on juhtu- nud. Kas kuulis seal mõne kooliõpetaja, oma kunagise sõbrata- ri, kurvas saatusest, mis talle ehk vapustavalt mõjus? Või jäi järsk- ku haigeks? Aga ei. Tegemist pi- di olema südamevaluga, sest ta nuttis. Ihuline häda paneks oigama.

Viimaks kutsus meest: "Tule mu juurde. Pane ka pea padjale ja... aita nutta."

"Noh, noh, mis sa nüüd..." Olid kahekesi sohvale. Ta vaatas mehele silma sisse ja küsis ettehehtivalt:

"Miks sa mulle kunagi ei ole ütelnud, et ma olen vana?"

"Mis vana... Sa ju ei ole."

"Ma nägin, et olen. Kui näed ennast iga päev, siis ei saa aru- gi. Kokkutulekul nägin mis meiga on juhtunud. Nagu kurja noia kepi puudutusel on äkki klassistis noori tüdrukuid muu- detud vanaeeteks. Alles ikka istud koolipingil — juba on su elu mõõdas."

"No noh, mis sa nüüd..."

"Noorus on mõõdas. Vanadus on niisugune vaenlane, et tema eest ei pääse keegi. Põgene üks- külli kuhu — ta saab su ikkagi kätte. Pisarad tulid silma, kui nägin ühte ja teist. Need ei olnud rõõmupärsad, mida nuttak- se jälleingemisel. Silmad läksid märjaks, kui nägin, et nad on vanad. Ei ole meile hulgas enam ühtegi endist noort koolitütru- ku. Vanad daamid. Eldad. Ma nägin nende nägudest nagu peeglist, kui hirmus vana ma ise olen."

Mees hoidis teda käte vahel. "Noh, noh, mis sa nüüd..."

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Narva SK pidu

Narva Spordiklubi korraldab 6. novembril tantsuõhtu Göteborgi Eesti Majas, Drottning. 27 algusega kell 20.00. Sissepääs on 10.- kuusruus- hinda on sisse arvestatud suupistid, tants ja muu. Tantsumusiika eest hoolitseb nagu tavapäraseks disko- teek. Loodame rõhket osavõttu, ku- na varem peetud Narva SK peod on külalistel arvates alati hästi õnnestun- dud. Teretulemast!

ÖREBRO

Mardiõhtu Örebro

Örebro Eesti Selts jalkab sügisshoo- aja tegevust mardiõhtuga laupäeval 6. novembril. Koosviimine toimub Ekeby Almbya pr. M. Pärtna suve- majas algusega kell 6 õhtul. Peolaud- mardihane ja hapukapsaga. Kohale- sõitu hõlbustab Södra Hjälmars- trandi bussiliin, autoga sõitjail parki- misvõimalused kohapeal. Bussiga ko- halesõitu Örebrose eraaotades. Ku- na Seltsi juhatusel on eeltöödeks va- jalik teada umbkaudne osavõtjate arv, palutakse soovijail võtta kon- takt juhatusega isiklikult või telef. 12 56 68, 18 78 23 ja 18 20 82. Kõik te- tulnud!

Örebro Eesti Seltsi juhatus

Suitsusurm

LONDON — Inglise tervishoiu- ministeerium avaldas rapordi, mil- le kohaselt suitsetamine on üks tähtsamaid ja ohtusamaid surma- põhjusi. Tagasihoidlikkude arves- tuse kohaselt on üks igast neljast 45-64-aastase meeste surmajahu- mistest tingitud suitsetamisest põ- justatud haigustest.

Rapordis kinnitatakse, et suitse- mine tekitab kopsuvähki, bronhiiti ja südamehaiguseid. Meeste keskmiseks vanuseks Inglismaal on praegu 69,1 aastat, kuid tervishoiuministeeri-

Isa ja poeg Älvsborgi salongis 71

ALINGSÄS (EPL) — Kogu Älvs- borgi läänli haarav kunstinäitus, värskest renoveeritud Nohaga los- sis, on publikule vaatamiseks ava- tud. Vaatamiseks on väljapanud 80 teost 42 kunstnikult, nende seas kahe eestlast Borärist — Arnold Eres (KRO) ja tema poeg Ants Eres.

Lääni kunstinäitus toimub Alingsä- sis iga neli aastat järele. Et võistlus selles sektoris on tugev selleks näi- de: näitusel esinemas oli soovijaid 108. vastava zhürii poolt võimaldati esinema 42-le. Eestlaste rõõmoks oli väljavalitute seas kunstnik Arnold Eres ja Ants Eres.

Kohe pärast näituse avatuks kuu- lutamist, märgistas Lääni kunstiko- misjon läänile ostetavad kunstiteo- sed. Nende seas osutusid Arnold Eres- se suure mõõteline gouash "Suve- võisoon" ja tema poja Ants Eresse tühjjoonis "Tuulest piinatud ranna- ruba" väljavalituks.

Ka Arnold Eres noorem poeg Tiit, kes praegu on gümnaasiumi viima- ses klassis, paralleelselt õpides Her- modi kunstikoolis, katvates jatkata isa poolt valitud kunsti rada. Seniste tulemuste järele otsustades näib tal selleks olevat eeldusi.

Käimas olevat näitus külastas ava- päeval üle 600 kunstiuhvile, nende seas rohkelt eestlasi.

● Grupp madrused lennukikand- jali "Coral Sea", mis asub andril Oaklandi lähedal Kalifornias, dek- lareerisid, et nad takistavad selle sõjalaeva kavatsetud saatmist Viet- nam sõjast osa võtma.

umi arvates on seda keskmist vanust võimalik tunduvalt tõsta kui suitse- tamist vähendada.

Eesti Päevalehe TELLIMISPOSTGIRO number on 15 67 70 - 0

(Eesti Päevaleht Förlags AB, Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eeskilutsa-Kurireni tellimispost- girot ega vanu sissmaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Päe-

valeht on kogu tellimisajaaja- meste üle võtnud. Tellijatele tule- vad endiselt sissmaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Balti Seltsi töökoosolek arutas ohtusid demokraatialle

Algus lk. 1

nevat tähelepanu ida riikide vastu, kuid huvi püüdis üha enam looduse, kultuurimälestusmärgide või suvitamisvõimalustega, kusjuures sealset inimesed oma murede ja mõtetega jätkaksid suotuks tahaplaanile.

Suurt tähelepanu leidis Ingomar Reinartzi ettekannet äärmuslike poliitiliste vooluste üle Saksa Liidu-vabariigi.

Ettekandajad leidis, et vasak- ja parempoolsed poliitilised äärmused armastavad tihti koos tegutseda ja esitavad selle kohta rea näiteid, eriti toonitades Molotov-Ribbentropi pakti.

Oluline vahe kahe äärmuse vahel seisab selles, et vasakpoolsed teevad alati, mida nad taotlevad, seavastu parempoolsetel pole see aneem aljuhtude selge, nad on ainult opositsioonis kehtiva korraga.

Üldiselt arvatakse, et parempoolne ekstremistlik liikumine tugineb peamiselt rahvuslikele hoiakule, kuid see ei pea paika, sest nende peahuvis on sootuks paremale majanduslike tingimuste saavutamine.

Konjunktuuri muutumisel haibuvad sellised parteid nagu seda on olnud võimalik tähele panna Saksa-maal, Prantsusmaal j.m. viimaste aastakümnete kestel Seega ei tohiks paremekstremistlikud parteid tekitada mingit ohtu tänapäeva demokraatialle.

Sootuks hädahoitlikum on vasakradikaalne liikumine, mida finantseerib N. Liit. Parempoolsed ekstremistid peavad oma tegevust ise finantseerima, kusjuures on riisiku suur, et kui nende saadikud järgnevatel valimistel ei peaks valitama parlamentis, siis tähendab see kõigi sisse-makstud summade kaotust, mis alati on põhjastanud kogu tegevuse raugemist. Sellist hirmu ei tunne vasakextremistid. Halvemal juhul seavad nad endi tegevusele uues sihid üles.

Kommunistlike parteide tegevus tugineb teadmisele, et mitte kangel Euroopa sildomest seisavad vene divisid, millised tagavad Kremli poliitikat ja selle poliitika pikendatud sõrmeks on vasakextremistid Läänes.

Kommunistlikud rühmitused on tihti väikesed liikmete arvuga, kuid sisemist häästi organiseeritud. Enamus neist organisatsioonidest tegutses Moskva, väiksem osa Pekingi liini mooda, kuid mõlemad liinid esinevad kõigis Euroopa riikides.

Nendes riikides, kus on keelatud kommunistliku partei tegevus, taotlevad illegaalse partei liikmed mõlemal liinil illegaalsest seisundist pääsemist, et jätkata tegevust legaalsuse sildi all. Selle saavutamiseks olid loodud klassikalised kommunistliku partei põhikirjast välja jätma paragrahvi, mis näeb ette kehtiva demokraatliku riigikorra kukutamist. Nii toimus see Saksamaal 1969.a., kuid illegaalne partei on alati olemas, milline loodab, et varem või hiljem teda restaureeritakse legaalsuse ja muutub seega ainuvalitsevaks parteiks Läänes.

Legaalsed kommunistlikud parteid on ettevaatlikud, et neid ei keelustataks illegaalse tegevuse pärast. Eriti tähelepanelik on see taktika Lääne-Saksa kommunistliku partei juures kuigi viimase ausesimeheks valiti endise illegaalse partei esimees Max Reimann.

Lääne-Saksa kommunistlikul parteil oli peale sõda ca 70.000 liiget, nende arv langes illegaalsuses 7.000 tuhandele, tänapäeval on aga juba jälle 30.000 liiget, kes pidevalt värbavad uusi kaastöölisi mitte ainult legaalsele, vaid ka illegaalsele tegevusele.

Uued liikmed vajavad väljaõpet ja seda on neile raske anda pidevas illegaalsuses oleku kestel. Sellisel perioodil on neid võimalik välja koolitada ainult N. Liidus, kuid see maksab Kremliile ca DM 60.000,- iga mehe kohta aastas. Kaadri väljakoolitamine on sootuks odavam ja lihtsam legaalsuse sildi all korraldatavatel kursustel Läänes, kus neid koolitatakse agitatoriteks ülikoolide jaoks, sabotaažihävitajateks tööstustes, spionaazihävitajateks läbiivi-jateks j.n.e.

Liiduvabariigis aset leidnud illegaalse partei liikmete arvu kiire vähenemise põhjastus peamiselt vana kaadri väljasuuremine, mis hakkas juba Moskva sihte ohusama, seepärast püüti Kremli korralduse kohaselt iga hinna eest leida teid, kuidas saavutada legaalsus. Ettevalmistav koosseis kutsuti kokku 25.9.68, kus rajati uus partei redigeeritud põhikirjaga, edasi valiti uus keskkomitee ning rajati igasse Lääne-Saksa osariiki partei osakond.

N. Liidu eesmärgid on ajaliselt väga kaugeluleitud ja oma välispoliitiliste sihtide taotlusel ei arvestata, millise hoiaku üks või teine

riik võtab enda illegaalse või legaalse kommunistliku partei tegevuse suhtes.

Näiteks N. Liidu massmeedialaudid ei võta mingit seisukohta Araabia maailmas ette võetud kommunistvastaste sammude suhtes. Selline hoiak kuulub N. Liidu uude taktikasse ja see kehtib ka Liiduvabariigis rajatud kommunistliku partei tegevuse kohta.

Moskva näeb hää meeleaga, et kogu töö kulgeks vaikelt Läänes, mille sihiks on pikaajaline noorte koolitamine, keeltest võrsuksid kommunistliku Euroopa tulevased juhid.

Paralleelselt Moskva omale, töötab Saksamaal ka Pekingi grupp, kuid on liikmete arvu poolest sootuks väiksem. Seda rühmitust nimetatakse marksistlik-leninistlikuks liikumiseks, milline pole Euroopa tööliskonnas mingit populaarsust leidnud, küll on aga oma ridadesse kogunud suure hulga noori haritlasi. Et sellele liikumisele mitte anda puht haritlaste organisatiooni iseloomu, kirjutab Mao ette, et vähemalt 40 prots. liikmestonnast peavad olema töölised.

Marksistlik-leninistlik liikumine pole praegu veel mõeldud mingi massiparteina, vaid ainult kaadri ettevalmistamiseks. See näitab, et Mao pole ainuüks huvitatud arengumaa-dest, vaid ka tööstusriikidest nagu seda on Lääne-Saksamaad. Ettekandajad leidis, et sellele grupile peaks rohkem tähelepanu osutama juba algusest peale, et see ei muutuks hädahoitlikuks demokraatialle.

Kokkuvõttes tähendas Reinartzi, et kuna demokraatidel ekstremistidega midagi ühist pole, siis tuleb neil pidevalt valvel olla nii parem- kui ka vasakextremistide tegevuse üle. Demokraatlikud parteid vastavad endi tegevusele kui ühele osale ühiskonnas, seavastu aga ekstremistid identifitseerivad endid kogu ühiskonnaga.

Järgnevatest ettekannetest tuleks veel märkida W.v. Kleisti oma tänapäeva Riia ning prof. H.v. Rimscha oma möödunud suvel USAs aset leidnud balti teadlaste konverentsi üle. Viimasele järgnevatest sõnavõtetest selgus, et 1974. a. on plaanitud balti teadlaste konverentsi Saksamaal. Kui seda seal aga pole võimalik läbi viia, siis dr. B. Kalninski kaasabil on seda võimalik korraldada Rootsis.

Kõikidele ettekannetele järgnesid elavad läbirääkimised, mis tihti hindamivsääralt täiendasid esitatud fereate.

Valitsuse-ja pressi esindajate juuresolekul lõpetas töökoosoleku Balti Seltsi peasekretär Adam Grünbaum. Kohalik Ajaleht Landeszeitung avaldas tööpäevadest pika kirjelduse Erik Thomsoni sulest.

Ühe-naise-NÄITUS

NE WYORK (VES) — Anu L. Parts, kes töötab liinisto De-Kalb ülikooli juures sealse haigla majandusliku abina, dekoreeris oma algatusel ühe haigla akna eesti rahvuskunsti esemetega. Välja oli pandud nahaht käsitööd ja rahvareidid, mis äratasid ülikoolis suurt tähelepanu.

Vateaken avati möödunud juunis ja väljapanek seisab seal tänaseni. Ühenduses paljude huvitundmisega selle dekoreeritud akna vastu, tuli Anu L. Parts lõpetas Northern Illinoisi ülikooli lõpetas Northern Illinoisi ülikooli 1968 Bachelor of Arts kraadiga.

Moskva

Algus lk. 1

kirja isiklikult oli viinud patriarhaati, leiti "lundmatute pooli" mõvatuna tänavalt, kusjuures tema rahakott, mis oli sisaldanud veel ühe kirja, oli kadunud. Talantov suri vangelas 4. jaanuaril möödunud aastal 68 a. vanuses.

Moskva patriarhi Aleksiusi hiljuse surma järele 93 a. vanuses. tuli tema järglaseks semine Moskva-metropoliit Pimen Izvekov, kes eelkäija eeskujul hoiab häid vahekordi Kremliiga. Need, kes asjades ei ole rahul, astuvad sageli "tööliste" ja ametvõimude poolt tunnustamata kirikuse, riskides sellega saatumist sunniböö-le.

Autor selgitab, et "usuvaadus" on kirjutatud vene konstitutsiooni, kuid selle juures on lubatud ainult "kultuse harastamine", samal ajal kui usukultus on sedures kurtige — religioosne propaganda. See takistab ka usulist ettevalmistust kui ka usuteaduslikku uurimistööd.

Neid probleeme ei ole vene eksiklikul, kel Pariisis on oma Teologia Instituut kuulstate õpetlastega, milline teostab nii uurimist kui ka vaimulike ettevalmistamist. Eksiklikul on ka kontakte "Töelise õigeusu kirikuga" Venemaal, milline on illegaalne, publiseerides välja smugeldatud usulisi käsikirju.

Kremlile on vene eksiklikul olnud naelsas silmas. Selle kiriku suhteid läänekirikutega on püüud Moskva patriarhaadi esindajate kaudu Kirikute Maailmanõukogus, igati häirida. Kümneks aastat tagasi katsuti ka eksiklikulile hulgas lõhet tekitada, asutades Pariisis Moskva patriarhaadi alla kuuluvat kirikut. See ei õnnestunud. Kuigi see Moskva-kirik tegetseb edasi, on ta üsna vähe liikmeid koguduses — enamuses Prantsuse — n. Liidu Seltsi liikmed jne.

Lõhestamiseks ei lõppenud sellega. Alles selle aasta 16. mail seali Lääne-Saksamaale Düsseldorfis ametisse Moskva alluvusega piiskop, hollandi rahvusest Alexius van der Mensbrugghe. See peab konkureerima vana eksiklikulku piiskopkonnaga, mille piiskop Paul Pavlov resideerib Stuttgartis.

Kuna Moskva-patriarhaat välismaal tegutsemiseks iga kord peab Kremliilt loa saama, siis ei ole kahtlust asja poliitilistes motiivides. Seda rõhutab ka eksiklikulku piiskop oma ringkirja usklikule:

"Eesmärgiks on luua välismaal võltis etekujutust ortodoksikiriku seisundist Venemaal ja et väimistada pinda kommunistide edasiste sammudele läänes".

Tähelepanu väärbi, et eksiklikul loeb märtriteks nii patriarhaadi ametlikult tunnustatud kui ka illegaalse kiriku vaimulikke, kuna enamus nendest sündimata püüavad kirikut säilitada ja kuna rezhimiga on seotud vaid ametlik kõrgem juhtkond.

- New Yorgi osariigis Pearl Riveris tähtistas 60-aastast siinipäeva autoperandustöökoja omanik Rudolf Sust. Jüubilar pärineb Tarturalt, võitis viimastest sõjast osa rindel.
- Syracuseus New Yorgi osakonnas asuva "Bristol Laboratories" toksikoloogia osakonna juhatajaks on direktoriks dr. vet. Harry Madison.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALGUPING

VABAOHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Georg Põlluäär't

mälestavad

MARTIN KASEVALI
abikaasaga
ALEXANDER KALVIK
abikaasaga
ILMAR JÜRVEITSON
abikaasaga
ENDEL LINDMAA
perekonnaga
VALDEMAR HUUSMAN
perekonnaga
MARTIN TAMMIK
perekonnaga
HENDRICH KLASBERG

Ella Koern'i

mälestavad kurbuses

LHDIA ja ARMIN TUULSE
perekonnaga
THINA ja ANDERS
VÄGHAMMAR

Ella Koern'i

mälestavad leinas

LJISA KRAHE
ALMA PAULUS
HILDA LEMBER
LYDIA TAMM
ALHDE PREESE
ALEKSANDER MATHIESEN
abikaasaga
ARVID TULL
perekonnaga
HEINO PAIM
perekonnaga
MARTIN KUROL
perekonnaga
ALEKSANDER METSLOV
abikaasaga
LEENART KUBJA
perekonnaga
LUDVIG KUBJA
abikaasaga
VERNER KUBJA
HELMUT AAMISEPP
abikaasaga
VESTA KEILAND
perekonnaga
HENN AAMISEPP
perekonnaga
HARDO AAMISEPP
abikaasaga

Hans Luik'e

mälestab kurbuses

OSKAR SIDRON
perekonnaga

Ella Koern'i

mälestavad perekondadega

MARTA GERING
KUIDO GERING
MADIS GERING
ANNE HENNING

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 89 98

Eriala:

Eestikombelised
matusetalutused
Õppäevane valvekord

Eesti lenduriga Stockholmi kohal

On üks neid viimaseid pilvitu siniaevaga sügiskargeid oktoobrikuu pühapäevi, mil tühi lennubuss meid Bromma lennuväljale sõidutab. Et saa salata, et rinnus taob süda ootusärevusest kiirendatud tempos. Ees seab meil ju esimene lend Cess - F 172 tüüpi spordilennukis, mis tavaliselt reisilennukite ja eriti hiigel Jumbo-jettide kõrval näib tükikarbi-tillukesel masinana, kuigi omab 100 hobusejõudu.

Täna olene põnevale lennule kutsutud suurte kogemustega endise eesti sõjaväelenduri Albert Graueni poolt, kes kogu Rootsis olemise ajal oma lenduri kutsumust pole mitte sõiti jätanud. Et säilitada oma lennuba peab ta igal aastal obligatoorselt õhus viibima oma kümme tundi. Seda teeb ta nädalalõppude jõudetundidel aastast-aastasse.

Ühtlasi lennutab hr. Grauen sageli meie lennuväljale roori ja ka täiskasvanuid. Viimati aga rikkus tore-dasti kavandatud eesti noorte lennu-päeva 3. oktoobril tugev sügisvihm. Sellest hoolimata tehti mõned tiirud Skä-Edeby lennuvälja kohal. Sinna kavaseme meigi täna lennata Brommasti.

Lennuajamaa hoonest aerodroomile väljudes, siirdume otse paremale, kus asub lennukooli väike hoone, mille ees aga kirju reana seisab kümme-kond värvilist õppemasinat. Need hõbe-valge-punase, hõbe-valge-sinise või hõbe-valge-rohelise "värviuue-ga" masinad on justkui põlakaare-lise äraaktsinud suureid troopilise lib-litad, mis harali kegete tiibadega cotavad vaid õhku õhusime momen-ti.

Eralenduriks õppimine on aga kalliks lõbu, kuna õppetund maksab 90 krooni ja väljaõppeks juhiloa saamiseks kulub vähemalt oma 5.000-6.000 krooni ainult praktilise lendamise osas.

Cessna 172, milles istub võtame omab kahte rooli, parempoolne on õpilase oma. Vasakul istub lendur ise ja kitsal tagaistmel allakirjutatu 15. aastane poeg oma klassikaaslasega. Mõlemad poisid on lennukis esimest korda elus ja kutsuvad erutuse var-jamiseks ehit teismeliste moodi üle-olevalt naeratada. Kinnitan kaitserih-ma ja sean filmikaamera "laskeval-mis". Hr. Grauen lülitab sisse raadiot, saades ühenduse Bromma lennuvälj-luse torniga lainepeksel 118,1. Ta annab lennuki tunnusmärgi algust-hed ja registreerimise numbri, kasu-tades nimesid "Siegfried, Erik, Erik,

Siegfried, Xerxes". Ametlikuks len-nukeeks rahvusvahelises lennuliik-luses on inglise keel, kuna see on kõige sujuvam väljenduste poolest. Sisemaa tsiviillennul kasutatakse aga tavaliselt selle ma oma keelt.

Järgnevalt soovib lendur kontrolli-tornilt saada n.n. "taxijuhatoode" - missugust rada mööda saame õhku tõusta, missugune on tuulesuund ja tuulekiirus. Vastuseks tuulesuuna kohta saame "12". See tähendab, et lennukit peab pöörama 120 kraadi. Siinjuures on äärmise tähtsusega, et masinad tuleb kallutada õige kraadi all vastu tuult. Muudu võib küljetuul telliku koos ratastega ära ära viia.

Tõuseme sujuvalt, kuigi südame al-ga tekitab kõhe tunne. Kaitserihm hoiab küll istuja kindlalt istmel, aga kõik su ümber on nii väike ja kits-sed, et tunned nagu lendaksid tiivad seljal isel õhus ringi. Bromma len-nuväljal seisvad lennukid on nüüd väikesed heledad täpikesed, maan-teedel autod miniatuursed mänguas-jad, kaheksa- kuni kümnekordsed üürimajadekooli imesikesed nuku-elamud. Kaunid on sügiskullas pöö-ve vahelt paistvad maakirikud, "zoo-

miga" lähedale toodud kaameräläät-sa eest liibseb mööda roheka katu-sega Drottningholmi loss tumeda-mustrilise ilumuruga. Lendame üle Ekerö - vesi me aial on tinahall, metsad aga vasekasva, täis pükese-kulda ja sügispuha. Lendame umbes 600. meetri kõrgusel, veidi üle 200. km tunnis.

Järsku ütleb hr. Grauen: "Hoid-ke nüüd filmikaameraid kõvasti käes. Teeme sõstlennu!"

Saan ennast ümber pöörates poiste tagaistmel vaid lausuda: "Hoid-ke kõvasti kinni..." kui silmade ees järsku kõik pimedaks lööb. Tunnen kuidas käed lõtvuvad, sõrmed on na-gu vatti täis, kamera tundub sulgko-pena. Langen kuhugi punakasse pi-medusse, kehagi nagu hõljuks istmel kuhugi tühjusesse. Pea on mõtetest tühi, mind nagu ei olegi enam üldse olemas. Siis läheb järsku kõik val-geks, lennuk lendab taas otsesuunas. Oleme langenud oma 100 meetrit mõ-ne sekundi jooksul. Poisid tagaist-mel on niisest kaaned. Minu poeg po-miseb midagi sellest, et arvas len-nukit kukkuvat mingi rikkete tõttu. On pahane, et ma talle ei öeldnud, et teeme sõstlennu. Ise tunnen kui-das hommikune kohvi kipub kurku tõusma. "Vaadake aga otse enda ette, siis ei lähe süda pahaks", ütleb meie lendur, kellele meie ehmatus näib nalja tegevat. Ta ütleb ka, et inime-sed, kellel on madal vereühik, ker-gemini süüguks "blackout'i" saavad. Temal endal on see vaid kord elus juhtunud.

Püüan agara filmimisega mõttet-majale viia ja varsti tunnengi, et mul on parem. Teeme veel paar pead-pööratavat pöörangut, mis aga õnneli-kult ilma pimestuseta möödavad. Mõten ainult sellele, kui toredasti sujuv oli mu lend helikopteris New Yorgi kohal paar aastat tagasi.

Kuna olene jõudnud Söderärläe lähedale, pöörundme tagasi, et õi-geks ajaks Skä-Edeby lennuväljale jõuda, kus meid on ootamas teisi lennuhuvilisi.

Härra Grauen jutustab nii mõnda-ki huvitavat lennuasjandusest. Ta ütleb, et kõigi tsiviillennul õnnestute peapõhjuseks on kirrus kaotus tõu-sudel või pöörangutel. Ebakindl len-dur arvab, et kui ta kiirust vähen-

da, siis ei oleks ta enam võimeline hoidma lennukit õhus. Ta ütleb, et kõigi tsiviillennul õnnestute peapõhjuseks on kirrus kaotus tõu-sudel või pöörangutel. Ebakindl len-dur arvab, et kui ta kiirust vähen-

5000 korda mürgisem kui tsüankaalium

See olevus on nii väike, et ma-hub teelusikasse, kuid tema naha-eritised sisaldavad kõige tugeva-mat sentitund mürgi. Kuinagi püüdis indiaanlased kokoa-konni-eme sõjatele asust. Nüüd nad kasutavad mürgitund nooli jahil.

Võib juurde lisada, et Kolumbia ürgmetsades eluneva väikeses musta-konna Phyllobates latinas naha-leiduv mürgi batrahotoksiin on viis tuhat korda mürgisem kõigile tun-tud tsüankaaliumist, mis tapab in-mese paari hetkega. Inimesele on surmav juba üks kümnetuhandik grammi batrahotoksiini. Teadlaste huvi eksiotoxiini mürgide vastu ei ole mitte seletatav uudishimuga, vaid eelkõige selega, et enamik loodus-likke mürgi on osutanud hiigelsuuri teeneid meditsiinile.

Albert Grauen ja tema "Cessna F 172".

dab, on ta "päästetud". See on aga hoopis vastupidi. Minumükirus pöörangul on näiteks 126 km tunnis. Ka on madallennul väga saatuslikud. Eestist mäletab Albert Grauen vähe-malt neil säärast surmajuhitu, kus moored lendurohiviserid, kes vaevalt "suled selga" saanud, kodukohtade kohale lendasid edvistama omaste ja eriti pruutide ees.

Vabariigi ajal oli enne Teist maail-masõda Eestis sõjaväelendurite väi-japoole alati tegev ka üks inglased instruktoreid lennukapten. Tema tuli mõttele õppemasinaga Kaarli kiriku tornide vahelt läbi lennata, mis temal ja paaril teisel eesti lenduril ka õnnestus. Kuna lennuki tiibade kau-gus tornidest oli ainult paar meetrit, oli säärane lend äärmiselt ohtlik ja see keelati ära. Inglise instruktoreid lo-petas oma tegevuse Eestis enne sõja algust ja saadeti ära suure au- ja kiituseavaldustega. Ta oli ka välimu-selt filmikangelase moodi meidiv mees.

"Jah, õhus saab inimene eksida ai-nult üks kord," ütleb Albert Grauen lakooniliselt. "Ja see jääbki viim-seks."

Ta ise on väikesel Cessna lennu-kil lennanud Rootsis Soome ilma tankimata neli ja pool tundi, um-

bes 900 kilomeetrit ühteend. Ühe hädamaandumise tegi ta kord va-rataval kaerapõllul, kuna karbu-raator oli 200 meetri kõrgusel jää-tunud.

"Ajakirjanduses räägitakse küll tehnilistest vigadest, aga peapõhju-seks lennuõnnetustel on ikkagi inime-ste oma lohakas ja hoolimatus," ütleb hr. Grauen, kui pärast poole-tunnist lennu õnnelikult maandu-metatsavahel asuval Skä-Edeby väikesel lennuväljal.

Siin harjutavad just parajasti Stockholm tehnikat ülikooli õpilased ühtjärke tõusu ja maandumist. Meid ootavad ees noorteinstruktor ja las-kursportlane Eini Paas, hr. Ed. Kvellsten, pr. Tüksammel poja Ja-ni ja tütre Ingridiga, üks soome pe-rekond ja paar rootsi noort. Kõik nad teevad järjekorras oma veerand-tunnilise lennu "meie" Cessnaga. Kol-letama lõõnud rohi aina lainetab, kui väike lennuk väledalt õhku tõuseb või maandub. "Nüüd ma tean umbes, kuidas astronautid endid tunnevad kaaluta olekus, ütleb poeg tagasi-teel allmaaraudtee-vagunis kommenteer-ides temalegi hirmu tekitanud sõost-lendu.

KARIN SAAREN

V. Krüppelman 60-aastane

Uppsalas pühitses 4. novembril 60. sünnipäeva tööstur Woldemar Krüppelman. Ühtlasi mõidub kümme aastat sellest, kui ta asutas oma praeguse ettevõtte, keemiatöös-luse Nordiska TO-LU.

Juubilar pärineb Kuimetsa valla põllustalust ja tema vanaisa oli üks "Mahtsa sõjast" osavõtjaid, viibides ka maapaos. Woldemar Krüppelman on saanud põllumajandusliku ja kau-bandusliku erihariduse. Kodumaal oli ta juhtivalt tegev suurtes põllu-majanduslike toodete

turustamise ja kaubanduslike ette-võtteis. Seltskondlikult on W. Krüppelman olnud aktiivselt tegev noorusaastast alates. Nii valiti ta kodukoha Põ-lumeestekogu esimeheks, samuti võt-iis ta oma maanoorte liikumise ja Kaitseväe tegevusest. Ta oli Tallin-na Vabatahtliku tuleõrje propagand-päälk. Rootsi Eestlaste Esinduse saadikuna oli ta esimese Eesti Suurlo-te-ri elluviija aastal 1960, mille iga-aastased tulud on võimaldanud välja anda rea kultuurrahindu. Uppsalas Eesti Kodu asutajaliige, aktiivne skaudi ja gaidisõprade rings ning muudes eesti organisatsioonides, praegu Eesti Ettevõtjate Ühing Root-sis juhatuse sekretär. Ka rootsi sek-toris on W. Krüppelman aktiivne liige Odd Fellow loozhis, Sveriges Företagares Riksförbund Uppsalas osakonna juhatuses, Medborgarsko-la distriktstyrelsenis Upplandi, ja Gäv-ieborgi läänis. Moderaste partei ju-hatusliige oma linnasosa j.m.

Keemiatööstuse alal on ta raken-danud rea uuendusi, lannseerides uusi puhastusvahendeid näiteks lennuväl-jade pesemiseks, õlakahjustuste sanee-rimiseks ja autopesemise shampo-neerimiseks. Just enne juubelsünni-päeva valmis tal uus preparaat makkarietuse pesemiseks kodusel vii-sil. W. Krüppelmanil õnnestus kodu-maalt välja saada oma ema, kes töö-ka taluperenaisena kõrgele vanusele vaatamata ei ole võõrsilgi käsi rüppe pannud.

P.

RAADIO SAATED eestlastele

AMEERIKA HÄALE eesti saa-tek antakse iga päev kl. 16-16.30 ja 17.30-18 Rootsi aja järele lai-nepikkusel 13 m (21 740 kilohert-si), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saatets antavale päevauudistele ja kommentaari-tele päevaküsimuste kohta on eriteemad käsitled eestikeelseis saatets järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saatets usu-lisi meditatsioone, kumbagis saa-tes tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Amerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti repor-taaze - ehk mees kultuurikrooni-ka, neljapäeviti teaduse ja teh-nika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaadet nädala sünd-mustest ja kultuurikroonikat, hõl-mates välisestlasti.

EESTI VABADUSE HÄALE
saated Madridi raadio kaudu tolmuvad iga päev ja kuulavad Rootsi aja järgi kl. 19 lähilainel 32 m. Saated korratakse järgmi-sel päeval kl. 8 lähilainel 30,7 m ja teist korda kl. 13.30 lähilainel

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal püha-päeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30-18.45 lähilainel 25 m.

"Books Abroad" vaatleb eesti luulekirjandust

USA-s ilmuv kirjanudusajakirja "Books Abroad" suvenumbri on pühendatud Argentina luuletajale Jorge Luis Borges'ile. Ajakirjas on leidnud avaldamist kõiki Oklahoma ülikooli juures Normanis 1969. a. peetud hispaania maailma kirjanike konverentsi ettekanded, mis olid pühendatud poet Borgesile. Luuletaja võitis ka ise osa sellest konverentsist ning pidas Oklahoma ülikooli üliõpi-lastele rea loenguid Borges'i sümpo-sionis artiklid võtavad enda alla kuni 100 lehekülge - umbes poole "Books Abroad'i" suvenumbri. Ülejäänud osa ajakirjast on nagu ikka pühen-datud maailmakirjanduse arvustuste-le.

Borgesile pühendatud osa juhatab sisse toimetaja Ivar Ivask selgituse-ga Oklahoma ülikooli moodaste kee-teleaduskonna ja "Books Abroad" poolt korraldatud konverentsi kohta. Toimetaja avaldab kaheksust, et Bor-gese enda haaravalt esitatud loengud ei ole leidnud avaldamist, kuna poet ei soovitud oma ettekandeid trükkis ümber töötada. Toimetaja märkmete osas on Ivaskilt Borgesile pühenda-tud eestikeelne vabas värsis loodud luuletus "Borges Oklahoma 1969", mille ta ise on tõlkinud ka inglise keelde. Hispaaniakeelne tõlge on Ma-nuel Mantreoli. Sümpoosioni juures on ka luuletaja foto ning faktisimil tema käsikirjast. "Nota sobre 'The Purple Land'". Artiklite seeria lõ-pus on peoedi kohta käiv bibliograa-fia, tema tööde kui ka tõlgete bibliograafiad jne.

Prantsuse kirjanduse arvustuste

osas vaatleb Astrid Ivask läti kaas-aja ühe parima luuletaja Majja Sil-male kuniil toimetatud prantsuse luule antoloogiat läti keeles. Arvus-taja märgib, et Silmale on vahista-tud "Samizdat" väljaannete levita-mise pärast ning et ta peetakse kinni ühes psühiatrilises vanglas Riias. Ka on ta olnud Siberi orja-langris.

Slaavi keelte kirjanduse all leiame kahe teose arvustusi Victor Ter-raselt.

Soome-Ugri ja balti keelte kirjan-duse osas on George Kurmanilt ar-vustust Arvo Mägi lühimnograafia kohta luuletaja Kalju Lepikust, mis on EKK saja "Meie Kirjanikke" 12. teos. Kurman märgib, et kõnesolev sari toob biograafilist ja kriitilist ma-terjali Välis-Eesti juhtivate kirjanike kohta ning on tähtsaks alikaks tulevikus eesti kirjanduse uurijale, ühtlasi Nõukogude okupeeritud Ees-lis avaldatavate vildakate vaadete korrigeerimisel 20. sajandi eesti kir-janike kohta.

G. Kurmanilt on veel arvustust Hando Runneli luuletuskogu "Avail-duk laulud" kohta, mis ilmus Tal-linnas m.a. "Loomingu Raamatuko-gu" seerias. Kurman märgib, et kõ-nesolev seeria on teinud palju vii-mastel aastatel eesti kirjanduse kul-tiveerimise kui ka rohketel tõlgete avaldamise alal. Arvustaja tõstab esi-le Runneli luuletuste elegilist pi-hitooni ning rohket surmamotiivi ka-ustumist, samuti noore luuletaja andekust eesti keele poeetilisel käsit-lemisel.